

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

(на матеріалах ПрАТ «Міжнародні авіалінії України», м. Київ)

Студента 2 курсу, 3м групи, факультету
міжнародної торгівлі і права,
спеціальності 073 «Менеджмент»

(підпис студента)

Маковишен
Дмитро
Русланович

Спеціалізації «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності»

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент

(підпис наукового
керівника)

Гринюк Наталія
Андріївна

Гарант освітньої програми
д-р економічних наук,
доцент

(підпис гаранта
освітньої
програми)

Студінська
Галина Яківна

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МІЖНАРОДНІ АВІАЛІНІЇ УКРАЇНИ»	6
1.1. Аналіз фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»	6
1.2. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України».....	17
1.3. Інтегральна оцінка ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»	23
Висновки до розділу 1	300
РОЗДІЛ 2. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МІЖНАРОДНІ АВІАЛІНІЇ УКРАЇНИ»	322
2.1. Обґрунтування напрямків підвищення ефективності формування фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України».....	322
2.2. Оцінка планових обсягів фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» з урахуванням пропозицій	411
2.3. Прогнозна оцінка ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»	477
Висновки до розділу 2	511
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	533
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах динамічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства постійно потребують залучення фінансових ресурсів для здійснення зовнішньоторговельних операцій. Така ситуація пояснюється тим, що для функціонування на міжнародному ринку необхідні значні ресурси, пов'язані як формуванням матеріального базису господарської діяльності (запаси, готова продукція), так і фінансування операційних витрат (адміністративних, збутових, транспортних, тощо). Головну роль у процесі залучення ресурсів для фінансування зовнішньоекономічної діяльності (далі ЗЕД) відіграє фінансове забезпечення.

Формування фінансового забезпечення є пріоритетним напрямком фінансової політики підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності та довгостроковою метою його фінансової стратегії. Особливо нагальною є проблема формування фінансового забезпечення у межах оптимальної структури капіталу, що має вирішальну роль в умовах фінансової кризи та дефіциту коштів. Підприємства-суб'єкти ЗЕД в умовах кризової економічної ситуації змушені переходити в режим економії ресурсів та відмовлятися від агресивного типу політики фінансування діяльності. Тому, в сучасних умовах процеси формування фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності потребують використання науково-обґрунтованих підходів та сучасного інструментарію управління бізнес-процесами.

У економічній літературі проблему фінансового забезпечення досліджували такі науковці як Бланк, І. А. [2], Буняк Н.М. [3], Бучакчийська Ю.А. [4], Гончаренко О.М. [5], Гудзь О.І. [8], Давидова Л.В., Ільмінська С.А. [9], Колеснік Т. С. [15], Кісь О.П. [19], Нікітіна О.В. [23], Петрова А.И. [26], Ткачук І.Г. [32], Фролова С.М. [36], Щербань О. Д. [37], Яценко М.С. [38], тощо. Проте не зважаючи на здобутки вчених у наукових роботах залишається невирішеним питання, щодо тлумачення сутності поняття «фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності». Малодослідженою також

залишається система взаємодії даного поняття з фінансовими ресурсами та потенціалом. Хоча проблемам забезпечення фінансування зовнішньоекономічної діяльності присвячено чимало досліджень, якими займалися різні науковці, однак в економічній літературі ще недостатньо досліджені комплексно аспекти фінансування зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Метою дослідження є науково-теоретичне обґрунтування напрямів та практичних рекомендацій щодо формування фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Досягнення мети передбачає вирішення таких завдань:

- здійснити аналіз фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»;
- провести аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»;
- провести інтегральну оцінку ефективності фінансового забезпечення ЗЕД на підприємстві ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»;
- оцінити планові обсяги фінансового забезпечення ЗЕД ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» з урахуванням пропозицій;
- здійснити прогнозну оцінку ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес формування фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження були використані загальнонаукові методи: теоретичного узагальнення та порівняння; статистичного аналізу, індукції, дедукції, системного підходу, синтезу.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною основою дослідження стала чинна нормативно-правова база, офіційні матеріали Державної служби

статистики України, монографічні дослідження, матеріали міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, опубліковані в спеціальних літературних джерелах.

Практичне значення проведеного дослідження полягає у тому, що його результати та розроблені пропозиції можуть бути використані у практичній діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» в напрямку удосконалення фінансового забезпечення ЗЕД підприємства-суб'єкта міжнародного бізнесу.

Апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження було підготовлено наукову статтю на тему «Фінансове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства» і опубліковано у збірнику наукових праць студентів КНТЕУ.

Структура випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури із 38 джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 60 с.

РОЗДІЛ 1

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МІЖНАРОДНІ АВІАЛІНІЇ УКРАЇНИ»

1.1. Аналіз фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»

Підприємство ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» спеціалізується на наданні послуг перевезення пасажирів аіватранспортом. Основними видами послуг, що надаються підприємством, є такі: перевезення пасажирів та багажу; бронювання квитків; консультаційні послуги з перевезення пасажирів.

Розглянемо основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства. Для цього проаналізуємо формування його економічних (доходів, витрат, валового, операційного та чистого прибутку, тощо) та фінансових показників роботи (активи, капітал, показники платоспроможності та фінансового стану). Наведені показники формують передумови для забезпечення зростання рівня конкурентоспроможності підприємства. Також дані показники є основою для забезпечення стійкості фінансового забезпечення розвитку. Фінансові показники також відображають формування відповідного ресурсного забезпечення для формування фінансового забезпечення досліджуваного підприємства. Розрахунки проведено за даними фінансової звітності - звіту про фінансовий стан та звіту про фінансові результати за 2014-2018 рр. (Додаток А). Схему організаційно-виробничої структури підприємства наведено у Додатку Б.

Варто додати, що з метою спрощення сприйняття цифр під час аналізу усі показники фінансової звітності, які наведено по тексту роботи та у таблицях 1-го розділу, було переведено з тис.грн у тис.грн.

Спочатку проаналізуємо економічні показники роботи підприємства (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Динаміка фінансових результатів діяльності ПрАТ «Міжнародні
авіалінії України» у 2014-2018 рр.**

Статті фінансових результатів	Значення по рокам, тис.грн					Відносне відхилення, %			
	2014	2015	2016	2017	2018	2014 2015	2015 2016	2016 2017	2017 2018
1	2	3	4	5	6	11	12	13	14
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6871341	13133875	17829440	22102836	24755176	91,1	35,8	24,0	12,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	7077156	11706649	15948806	20403703	22750129	65,4	36,2	27,9	11,5
Валовий: прибуток / збиток	-205815	1427226	1880634	1699133	2005047	-793,5	31,8	-9,7	18,0
Інші операційні доходи	167075	293378	414058	441896	482109	75,6	41,1	6,7	9,1
Адміністративні витрати	141156	177946	248864	270243	282431	26,1	39,9	8,6	4,5
Витрати на збут	709030	1328813	1946868	2409091	2150879	87,4	46,5	23,7	-10,7
Інші операційні витрати	130784	204055	67754	99786	88124	56,0	-66,8	47,3	-11,7
Фінансовий результат від операційної діяльності	-1019710	9790	31206	-638091	-34278	-101,0	218,8	-2144,8	-94,6
Дохід від участі в капіталі	1188	64743	127390	12718	7815	5349,7	96,8	-90,0	-38,6
Інші фінансові доходи	1879	59629	803011	118785	15247	3073,4	1246,7	-85,2	-87,2
Інші доходи	480	2094	21627	346889	209841	336,3	932,8	1504,0	-39,5
Фінансові витрати	131521	203383	110997	93159	104523	54,6	-45,4	-16,1	12,2
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	990	1245	-	-	-	25,8
Інші витрати	469672	439859	509616	39196	42154	-6,3	15,9	-92,3	7,5
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	-1617356	-506986	362621	-293044	50703	-68,7	-171,5	-180,8	-117,3
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-54260	2063	25264	-11464	-9127	-103,8	1124,6	-145,4	-20,4
Чистий фінансовий результат: прибуток	-1671616	-504923	387885	-304508	41577	-69,8	-176,8	-178,5	113,7

Джерело: побудовано за [Додаток А]

Як свідчать дані фінансової звітності підприємства, упродовж 2014–2018 рр. обсяги доходів підприємства мали постійну тенденцію до зростання. У 2015 році доходи зросли на 91,1%, у 2016 році – на 35,8%, у 2017 році – на 24,0%, у 2018 році – на 12,0%.

Обсяги валового прибутку у 2017 році скоротилися на 181501 тис. грн. або на 9,7%. Внаслідок цього у цьому періоді відбулось зниження фінансових результатів від операційної діяльності та чистого прибутку відповідно на 180,8% та 178,5%. У 2018 році відбулося зростання результатів господарської діяльності. Чистий фінансовий результат підприємства у 2018 році був позитивною величиною (прибуток), однак значення коливалося в межах від -1671616 (збиток) до 387885 тис.грн (прибуток) упродовж 2014-2018 рр. Одним з основних чинників коливання прибутку були курсові різниці, які виникали внаслідок здійснення імпорتنих операцій підприємством.

Фінансові показники активів, їх структури наведено у табл. 1.2 та 1.3.

Таблиця 1.2

Динаміка обсягу активів ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у 2014-2018 рр.

Актив	Станом на кінець року, тис.грн					Абсолютне відхилення, тис.грн				Відносне відхилення, %			
	2014	2015	2016	2017	2018	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
I. Необоротні активи													
Нематеріальні активи:	71517	86142	113616	219674	239884	14625	27474	106058	20210	20,4	31,9	93,3	9,2
первісна вартість	83394	102204	140077	266241	288605	18810	37873	126164	22364	22,6	37,1	90,1	8,4
накопичена амортизація	11877	16062	26461	46567	48721	4185	10399	20106	2154	35,2	64,7	76,0	4,6
Незавершені капітальні інвестиції	0	12513	0	297	327	12513	-12513	297	30	-	-100,0	-	10,0
Основні засоби:	194034	280490	555211	745786	806195	86456	274721	190575	60409	44,6	97,9	34,3	8,1
первісна вартість	390926	491119	922510	1114268	1201181	100193	431391	191758	86913	25,6	87,8	20,8	7,8
знос	196892	210629	367299	368482	394986	13737	156670	1183	26504	7,0	74,4	0,3	7,2
Довгострокові фінансові інвестиції	14900	79643	207033	231422	259193	64743	127390	24389	27771	434,5	160,0	11,8	12,0
Довгострокова дебіторська заборгованість	5733	8001	8793	0	0	2268	792	-8793	0	39,6	9,9	-100,0	-
Відстрочені податкові активи	9847	11910	11464	0	0	2063	-446	-11464	0	21,0	-3,7	-100,0	-

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Гудвіл	0	6240	447193	0	0	6240	440953	-447193	0	39,6	9,9	-100,0	-
Інші необоротні активи	4350	6240	0	566169	583154	1890	-6240	566169	16985	-	-	-	3,0
Усього за розділом I	300381	484939	1343310	1763348	1888425	184558	858371	420038	125077	61,4	177,0	31,3	7,1
II. Оборотні активи													
Запаси	86782	143964	258710	349741	377720	57182	114746	91031	27979	65,9	79,7	35,2	8,0
Виробничі запаси	86782	143964	258710	349741	377720	57182	114746	91031	27979	65,9	79,7	35,2	8,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	539564	952206	1203102	1388998	1444558	412642	250896	185896	55560	76,5	26,3	15,5	4,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками													
за виданими авансами	71989	184347	396778	272777	286416	112358	212431	-124001	13639	156,1	115,2	-31,3	5,0
з бюджетом	37289	144442	43636	57249	59201	107153	-100806	13613	1952	287,4	-69,8	31,2	3,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	6494	8132	9396	44436	45680	1638	1264	35040	1244	25,2	15,5	372,9	2,8
Гроші та їх еквіваленти	210485	328792	305432	260938	230053	118307	-23360	-44494	-30885	56,2	-7,1	-14,6	-11,8
Готівка	847	2548	4146	4445	4569	1701	1598	299	124	200,8	62,7	7,2	2,8
Рахунки в банках	179091	276306	279493	206866	225484	97215	3187	-72627	18618	54,3	1,2	-26,0	9,0
Витрати майбутніх періодів	24582	35090	54580	70970	72957	10508	19490	16390	1987	42,7	55,5	30,0	2,8
Інші оборотні активи	172099	377751	19541	13753	15128	205652	-358210	-5788	1375	119,5	-94,8	-29,6	10,0
Усього за розділом II	1149284	2174724	2291175	2458862	2531714	1025440	116451	167687	72852	89,2	5,4	7,3	3,0
Баланс	1449665	2659663	3634485	4222210	4420140	1209998	974822	587725	197930	83,5	36,7	16,2	4,7

Джерело: побудовано за [Додаток А]

Розрахунки проведено за даними фінансової звітності (Додаток А.1-А.5). Як свідчать дані таблиці 1.2, в цілому за досліджуваний період (2014-2018 рр.) обсяг активів підприємства мав тенденцію до коливання, яка супроводжувалася поступовим ростом. У 2015 році порівняно з 2014-м роком зростання обсягу активів становило 1209998 тис. грн. або 83,5%. Під час 2016–2017 років на підприємстві відбулося зростання обсягу активів на 974822 тис. грн., а у 2017 році обсяг активів збільшився на 587725 тис. грн. У 2018 році обсяг активів зріс на 197930 тис. грн. або на 4,7%.

У структурі активів підприємства можна спостерігати найбільшу частку оборотних активів, яка упродовж 2014–2018 постійно збільшувалась. Якщо у

2014 році на оборотні активи припадало 63%, то у 2018 році частка оборотних активів становила 73% (рис. 1.2).

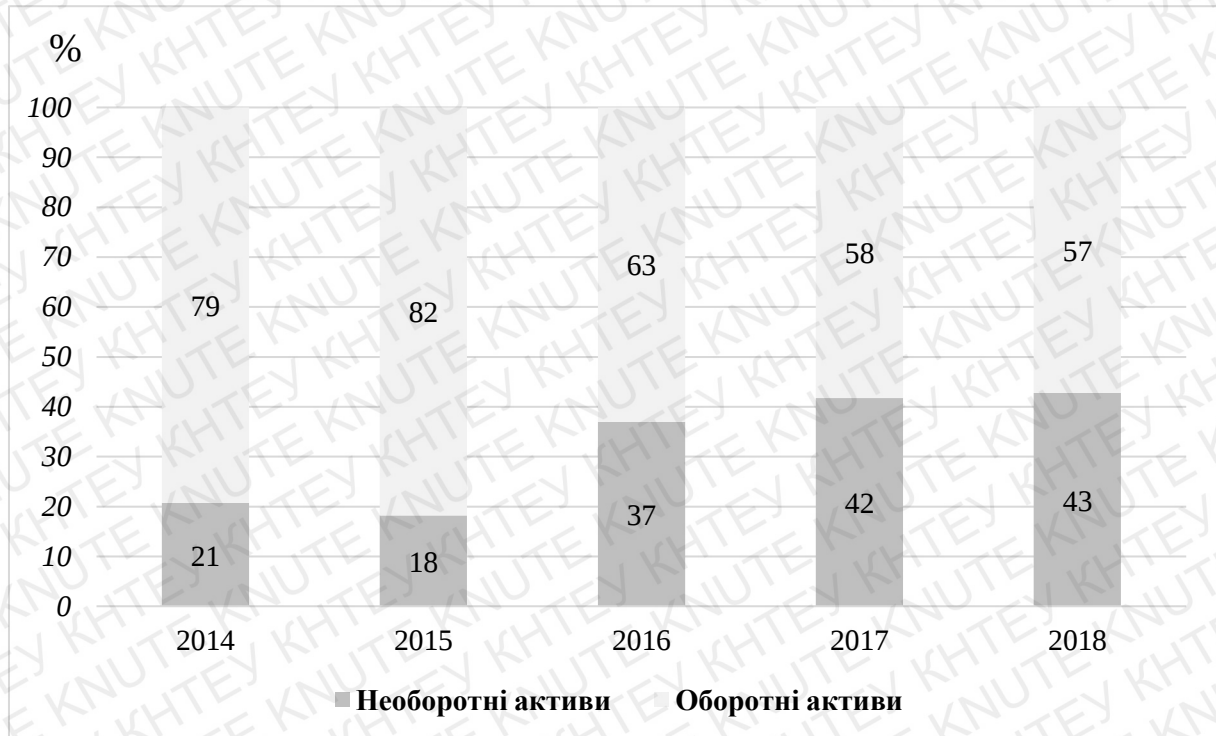

Рис. 1.2. Структура активів ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» за 2014-2018 рр., %

Джерело: побудовано за [Додаток А]

Обсяг джерел фінансування підприємства повністю повторював динаміку активів (табл. 1.3). Можна помітити, що найбільшими темпами зростали обсяги позикового капіталу підприємства, зокрема його поточних зобов'язань. У 2016 році поточні зобов'язання зросли на 21,1%, а у 2017 році – на 21,2%. Це було зростанням рівня товарного кредитування операційних процесів.

Таблиця 1.3

Динаміка обсягу джерел фінансування ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у 2014-2018 рр.

Пасиви	Станом на кінець року, тис.грн					Абсолютне відхилення, тис.грн				Відносне відхилення, %			
	2014	2015	2016	2017	2018	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
I. Власний капітал													
Зареєстрований (пайовий) капітал	103034	103034	103034	103034	103034	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Капітал у дооцінках	30914	31654	148233	148233	148233	740	116579	0	0	2,4	368,3	0,0	0,0
Додатковий капітал	21950	21950	21950	41047	41047	0	0	19097	0	0,0	0,0	87,0	0,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-2288232	-2747018	-2530327	-2834835	225997	-458786	216691	-304508	3060832	20,0	-7,9	12,0	-108,0
Усього за розділом I	-2132334	-2590380	-2257110	-2542521	518311	-458046	333270	-285411	3060832	21,5	-12,9	12,6	-120,4
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення													
Довгострокові кредити банків	487343	0	0	0	0	-487343	0	0	0	-100,0	-	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	29215	791211	285126	76652	134282	761996	-506085	-208474	57630	2608,2	-64,0	-73,1	75,2
Довгострокові забезпечення	97691	224648	481399	474250	502198	126957	256751	-7149	27948	130,0	114,3	-1,5	5,9
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	58956	104195	156393	8449	9112	45239	52198	-147944	663	76,7	50,1	-94,6	7,8
Цільове фінансування	0	415	0	0	0	415	-415	0	0	-	-100,0		
Усього за розділом II	614249	1016274	766525	550902	636480	402025	-249749	-215623	85578	65,4	-24,6	-28,1	15,5
III. Поточні зобов'язання і забезпечення													
Векселі видані	0	657880	523182	269887	302169	657880	-134698	-253295	32282	-	-20,5	-48,4	12,0
Поточна кредиторська заборгованість:	442011	1387560	549299	607838	704154	945549	-838261	58539	96316	213,9	-60,4	10,7	15,8
за товари, роботи, послуги	1964573	1085701	12184924	3577762	392144	-878872	1099223	1392838	-3185618	-44,7	101,2	63,7	-89,0
за розрахунками з бюджетом	2533	12499	21240	22594	26187	9966	8741	1354	3593	393,4	69,9	6,4	15,9
за розрахунками зі страхування	6897	11289	6389	8886	9214	4392	-4900	2497	328	63,7	-43,4	39,1	3,7
за розрахунками з оплати праці	29273	55954	93013	97481	102442	26681	37059	4468	4961	91,1	66,2	4,8	5,1
за одержаними авансами	70829	137378	178872	176355	181454	66549	41494	-2517	5099	94,0	30,2	-1,4	2,9
за розрахунками з учасниками	8	10	12	14	20	2	2	2	6	25,0	20,0	16,7	42,9
із внутрішніх розрахунків	1361	543	543	543	602	-818	0	0	59	-60,1	0,0	0,0	10,9
Поточні забезпечення	0	0	0	179821	154785	0	0	179821	-25036	-	-	-	-13,9
Доходи майбутніх періодів	403352	821458	1177502	1143240	1089524	418106	356044	-34262	-53716	103,7	43,3	-2,9	-4,7
Інші поточні зобов'язання	46913	63497	390094	129408	302654	16584	326597	-260686	173246	35,4	514,4	-66,8	133,9
Усього за розділом III	29677504	42337695	51250706	62138295	3265349	1266019	891301	1088759	-2948480	42,7	21,1	21,2	-47,5
Баланс	14496652	26596633	36344853	4222210	4420140	1209998	974822	587725	197930	83,5	36,7	16,2	4,7

Джерело: побудовано за [Додаток А]

Обсяги власного капіталу підприємства у 2015 році скоротилися на 458046 тис.грн або на 27%, а обсяги довгострокового позикового капіталу зросли на

402025 тис.грн або на 65,4%, поточні зобов'язання збільшились на 1266019 тис.грн або на 42,7%.

У структурі пасивів підприємства переважає частка власного капіталу (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Структура капіталу ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» за 2014-2018 рр., %

Джерело: побудовано за [Додаток А]

Важливо відмітити, що структура джерел фінансування передбачала переважно залучення позикового капіталу для фінансування своєї діяльності підприємством. Зважаючи на наявність нерозподіленого збитку наприкінці 2014-го року, основними джерелами виступали довгострокові кредити та кредиторська заборгованість. В цілому до 2018 року структура капіталу нормалізувалася за рахунок зниження нерозподіленого збитку та досягнення позитивної величини власного капіталу.

Показники рентабельності діяльності підприємства наведено в табл. 1.4. Рентабельність активів (табл. 1.4) у 2018 році порівняно з 2017-м зросла на 8,7%, що може свідчити про зростання продуктивності використання майна підприємства. Аналогічну тенденцію мав показник рентабельності оборотних активів. Рентабельність реалізації на підприємстві мала тенденцію до зниження

лише у 2016-2017 рр. на 3,6% внаслідок того, що у даному періоді підприємство отримало фінансовий збиток.

Таблиця 1.4

**Показники чистої рентабельності використання ресурсів ПрАТ
«Міжнародні авіалінії України» за 2014-2018 рр.**

Показники	Значення показника по роках					Відхилення, %			
	2014	2015	2016	2017	2018	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Рентабельність (+) / збитковість (-) активів, %	-141,5	-24,6	12,3	-7,8	1,0	116,9	36,9	-20,1	8,7
Рентабельність (+) / збитковість (-) оборотних активів, %	-197,5	-30,4	17,4	-12,8	1,7	167,1	47,8	-30,2	14,5
Рентабельність (+) / збитковість (-) необоротних активів, %	-498,8	-128,6	42,4	-19,6	2,3	370,2	171,0	-62,0	21,9
Рентабельність (+) / збитковість (-) реалізації, %	-24,3	-3,8	2,2	-1,4	0,2	20,5	6,0	-3,6	1,5
Валова рентабельність (+) / збитковість (-) операційних витрат, %	-12,7	0,1	0,2	-2,8	-0,1	12,7	0,1	-2,9	2,6

Джерело: побудовано за [Додаток А]

У 2015-2016 рр. відбулося зростання рентабельності реалізації на 6,0%. У 2017-2018 рр. приріст даного показника склав 1,5%. Це свідчить про те, що динаміка прибутку почала зрівнюватися з динамікою доходів. Підприємство поступово наближалось до точки граничної прибутковості (максимальна точка обсягів діяльності, при якій ефект масштабу перестає проявлятися).

Рентабельність витрат операційної діяльності мала тенденцію до скорочення у 2015 та 2017 рр. Можемо зробити висновки про те, що інтенсивність використання ресурсної бази залежала від політики управління фінансовими результатами, що зумовлювало темпи формування прибутку. У

2018 році показник рентабельності витрат операційної діяльності збільшився на 2,6%.

Важливо також проаналзувати показники фінансового стану підприємства, динаміка яких відображається у зміні платоспроможності та фінансової стійкості. Результати розрахунків наведено у табл. 1.5.

Таблиця 1.5

Показники платоспроможності та фінансової стійкості ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» за 2014-2018 рр.

Показники	Станом на кінець року:					Відхилення, пунктів			
	2014	2015	2016	2017	2018	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Показники платоспроможності									
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,36	0,48	0,40	0,34	0,66	0,12	-0,08	-0,06	0,32
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,07	0,08	0,06	0,04	0,07	0,01	-0,02	-0,02	0,03
Коефіцієнт загальної платоспроможності	0,39	0,51	0,45	0,40	0,78	0,13	-0,07	-0,05	0,38
Рівень ліквідності дебіторської заборгованості	0,18	0,22	0,23	0,22	0,44	0,04	0,01	-0,01	0,22
Показники фінансової стійкості									
Коефіцієнт самофінансування	-1,47	-0,97	-0,62	-0,60	0,12	0,50	0,35	0,02	0,72
Коефіцієнт маневренності власного капіталу	0,85	0,79	1,26	1,48	-1,42	-0,06	0,46	0,22	-2,89
Коефіцієнт заборгованості	2,47	1,97	1,62	1,60	0,88	-0,50	-0,35	-0,02	-0,72
Коефіцієнт фінансового леверіджу	4,83	4,17	6,69	11,28	5,13	-0,67	2,52	4,59	-6,15

Джерело: побудовано за [додаток А]

Значення показників платоспроможності досліджуваного підприємства мали загальний позитивний тренд. Так, якщо на початок 2015-го року рівень загального покриття поточних зобов'язань оборотними активами (коефіцієнт загальної платоспроможності) становив 0,39 пункти, то на кінець 2018 року

даний показник зріс до 0,78 пункти. Однак, упродовж 2017-2018 рр. можна було спостерігати тенденцію до зменшення наведеного показника на 0,05 пункти. Аналогічну динаміку мали показники проміжної та абсолютної ліквідності. У 2017 році відбулося скорочення оборотних активів в частині матеріальних запасів, що вплинуло на зниження ліквідності підприємства.

Показники фінансової стійкості досліджуваного підприємства також демонстрували позитивну динаміку. Зокрема, варто відмітити зростання рівня самофінансування - на початок 2015-го року він становив -1,47 пункти (тобто обсяг власного капіталу становив мінус 147 % від загального обсягу пасивів), а у 2018 році – 0,12 пунктів. Однак, внаслідок зростання обсягу поточних зобов'язань відбулося зниження рівня самофінансування на 0,09 пункти у 2017-2018 рр. Зростання обсягу нерозподіленого прибутку зумовлювало нарощування власного капіталу. Рівень маневреності власного капіталу отримав негативне значення на кінець 2018 року, що свідчить про неспроможність підприємства до фінансування оборотних активів за рахунок власного капіталу.

Важливим індикатором фінансового стану підприємства є рівень інтенсивності використання оборотних активів та їх складових, інтенсивність залучення поточних товарних кредитів. Динаміку показників ділової активності відображено у табл. 1.6.

У 2015-2016 роках спостерігалось зменшення рівня оборотності дебіторської заборгованості. Рівень оборотності як оборотних активів в цілому, так і їх складових відображався у показниках зміни тривалості обороту запасів, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості, тривалості операційного та фінансового циклу. У 2017-2018 рр. тривалість операційного циклу скоротилася на 2,9 дні за рахунок зниження тривалості обороту запасів на 0,4 дні та дебіторської заборгованості товарного характеру - на 0,4 дні. Скорочення тривалості обороту кредиторської заборгованості вплинуло на зростання тривалості фінансового циклу на 19,4 дні.

**Показники ділової активності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» за
2014-2018 рр.**

Показники	Роки					Відхилення, пунктів			
	2014	2015	2016	2017	2018	2015 / 2014	2016 / 2015	2017 / 2016	2018 / 2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Коефіцієнти оборотності, в разях</i>									
Коефіцієнт оборотності активів, разів	5,8	6,4	5,7	5,6	5,7	0,58	-0,73	-0,04	0,10
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, разів	17,6	15,7	14,8	15,7	16,1	-1,93	-0,90	0,94	0,31
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, разів	6,0	7,7	9,8	7,1	11,5	1,69	2,08	-2,67	4,38
<i>Періоди обороту в днях</i>									
Період обороту активів, дн	61,9	56,3	63,5	64,0	62,8	-5,6	7,2	0,4	-1,1
Період обороту запасів, дн	20,4	22,9	24,3	22,9	22,4	2,5	1,4	-1,5	-0,4
Період обороту дебіторської заборгованості, дн	20,4	22,9	24,3	22,9	22,4	2,5	1,4	-1,5	-0,4
Тривалість операційного циклу, дн	40,8	45,9	48,7	45,7	44,8	5,0	2,8	-2,9	-0,9
Період обороту кредиторської заборгованості, дн	60,2	46,9	36,9	50,8	31,4	-13,3	-10,0	13,9	-19,4
Тривалість фінансового циклу, дн	-19,3	-1,0	11,7	-5,1	13,4	18,3	12,8	-16,8	18,5

Джерело: побудовано за [додаток А]

Проаналізувавши основні особливості фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» ми прийшли висновку, що в цілому за досліджуваний період обсяг активів підприємства постійно зростає. У структурі активів підприємства можна спостерігати найбільшу частку оборотних активів, яка упродовж 2014–2018 постійно збільшувалась. Значення показників платоспроможності досліджуваного підприємства мали загальний позитивний тренд. Так, якщо на початок 2015-го року рівень загального покриття поточних зобов'язань оборотними активами (коефіцієнт загальної платоспроможності) становив 0,39

пункти, то на кінець 2018 року даний показник зріс до 0,78 пункти. Однак, упродовж 2017-2018 рр. можна було спостерігати тенденцію до зменшення наведеного показника на 0,05 пункти. Рентабельність реалізації на підприємстві мала тенденцію до зниження лише у 2016-2017 рр. на 3,6% внаслідок того, що у даному періоді підприємство отримало фінансовий збиток. У 2015-2016 рр. відбулося зростання рентабельності реалізації на 6,0%. У 2017-2018 рр. приріст даного показника склав 1,5%.

1.2. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»

Організація зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» вимагає уважного опрацювання таких питань як кон'юнктура ринку, потенціальні покупці і продавці, встановлення ділових контактів з ними, проведених переговорів, підписання угод і т.д.

Фінансова стратегія ЗЕД для підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» передбачає довгостроковий план розвитку фінансових ресурсів (активів та капіталу), які забезпечують здійснення його міжнародної економічної діяльності. Організаційна структура управління ЗЕД та формування фінансового забезпечення ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» визначається метою максималізації прибутку на довготривалий період за рахунок ефективної участі в міжнародному підприємництві. Організаційна структура управління ЗЕД підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» постійно розвивається та вдосконалюється, пристосовується до змін у зовнішньому середовищі та сфері управління. Її форми і методи не можуть залишатися незмінними. Усіма питаннями фінансової роботи щодо забезпечення фінансового забезпечення ЗЕД займається фінансовий відділ. Важливим елементом формування фінансового забезпечення ЗЕД на підприємстві є фінансова структура підприємства.

Фінансова структура ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» визначається його організаційною структурою та порядком формування фінансового результату від здійснення господарської діяльності, в тому числі і зовнішньоекономічних операцій. Фінансову структуру для ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» наведено на рис. 1.4.

Умовні позначення:

ЦП – центр прийняття рішень;

ЦУ – центр фінансового управління;

ЦФВ - центр фінансової відповідальності (формування доходів та витрат)

Рис. 1.4. Організаційна структура фінансового забезпечення ЗЕД ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»

Джерело: побудовано за [додаток Б]

Структура центрів фінансової відповідальності в ході формування фінансові стратегії ЗЕД передбачає їх розділення за рівнями управління залежно від їх підпорядкованості, цілей і задач планування та контролю зі здійснення зовнішньоекономічних операцій.

На верхньому рівні фінансової структури ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» знаходиться ЦП - керівник підприємства, який розпоряджається фінансовими потоками компанії. Тут консолідується результат діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України».

Сукупність центрів фінансової відповідальності та центрів фінансового обліку, що складають фінансову структуру ПрАТ «Міжнародні авіалінії України», представлена в даній табл. 1.7.

Сукупність центрів фінансової відповідальності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» відповідно до сформованої фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності

№ п /п	Тип центру фінансової відповідальності	Основні функції центру фінансової відповідальності в процесі формування фінансового забезпечення	Керівник Центру фінансової відповідальності
1	ЦП	Формування загальних цілей та завдань фінансового забезпечення ЗЕД	Керівник підприємства
2	ЦФВ	Аналіз, планування та забезпечення реалізації фінансового забезпечення ЗЕД	Фінансовий директор
3	ЦФВ	Формування доходної частини фінансового плану в ході реалізації фінансового забезпечення ЗЕД	Комерційний директор
4	ЦФВ	Формування витратної частини фінансового плану в ході реалізації фінансового забезпечення ЗЕД	Головний інженер

Джерело: побудовано за [додаток Б]

Комерційний відділ ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» не є самостійним структурним підрозділом підприємства. Він являє собою частину апарату управління. Його головне завдання полягає у формуванні фінансових ресурсів для здійснення ЗЕД в межах обраної фінансового забезпечення підприємства. Цей відділ не займається безпосередньо транспортуванням вантажів, митними процедурами і т.д. Він створений для планування, організації і координації ЗЕД.

Відповідно до завдань сформовані функції комерційного відділу і організаційна структура управління підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України». Комерційний відділ очолює начальник відділу. Відділ складається із секторів, кожен сектор виконує свої конкретні завдання і відповідні функції. Організація операцій з імпорту на досліджуваному підприємстві ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» здійснюють за виконання відповідних умов. Зокрема, комерційний директор підпорядковується безпосередньо директору ПрАТ «Міжнародні авіалінії України», здійснює керівництво розробкою пропозицій і заходів щодо розвитку прогресивних форм зовнішньоекономічних

зв'язків, співробітництв із закордонними країнами. Кваліфікаційні вимоги: вища економічна освіта й досвід роботи в галузі не менше п'яти років.

Проаналізуємо показники динаміки обсягу імпорту у розрізі товарних груп за 2014-2018 рр (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Динаміка обсягів імпорту ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у розрізі товарних груп за 2014-2018 рр., тис.грн

Товарні групи	Роки					Відхилення 2018 / 2014		Відхилення 2018 / 2017	
	2014	2015	2016	2017	2018	Абсол	Відн., %	Абсол	Відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Обсяги імпорту, тис.грн	2901,4	4799,7	6539,0	8364,7	9327,6	6426,2	221,5	962,8	11,5107
<i>у т.ч. у розрізі товарних груп</i>									
Запчастини для літаків	928,4	1583,7	2223,6	2927,7	3357,6	2429,2	261,7	429,8	14,7
Мастильні матеріали	522,3	839,8	1111,5	1505,6	1772,1	1249,8	239,3	266,6	17,7
Пальне	696,3	1104,1	1438,7	1924,0	2238,4	1542,1	221,5	314,3	16,3
Інші матеріали для ремонту та обслуговування	754,4	1272,1	1765,3	2007,4	1958,8	1204,4	159,7	-48,6	-2,4

Джерело: побудовано за [додаток Б]

Як можемо бачити з даних табл. 1.8, обсяги імпорту підприємством у 2018 році порівняно з 2014-м роком збільшився на 2454 тис.грн або на 23,9%. Зростання обсягів імпорту у даному періоді відбулося переважно за рахунок збільшення імпорту запчастин для літаків на 1295 тис.грн або на 39,3%. У 2014-2018 рр. обсяги імпорту мастильних матеріалів зросли на 569 тис.грн або на 30,7%, а імпорт пального зріс на 589 тис.грн або на 23,9%.

Динаміку структури імпорту у розрізі товарних груп наведено на рис. 1.6. Як свідчать дані рис. 1.6, у структурі імпорту у 2014-2018 рр. переважала частка оздоблювальних матеріалів – 31-34% та лакофарбових матеріалів – 27-29%.

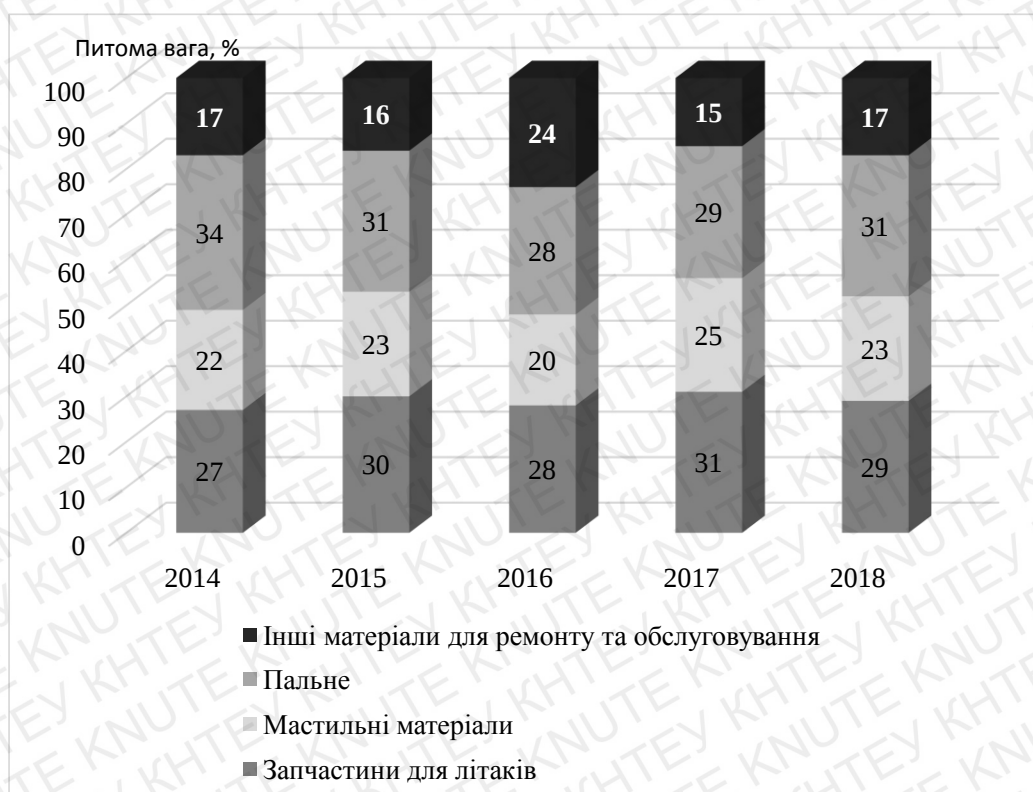

Рис. 1.6. Товарна структура імпорту ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» за 2014-2018 рр., %

Джерело: побудовано за [додаток Б]

Проаналізуємо показники динаміки обсягу імпорту у розрізі географічних напрямків за 2014-2018 рр (табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Динаміка обсягів імпорту товарів ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у розрізі регіональних напрямків за 2014-2018 рр., тис.грн

Регіональні напрямки	Роки					Відхилення 2018 / 2014		Відхилення 2018 / 2017	
	2014	2015	2016	2017	2018	Абсол	Відн., %	Абсол	Відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Обсяги імпорту, тис.грн	2901,4	4799,7	6539,0	8364,7	9327,6	6426,2	221,5	962,8	11,5107
у т.ч. у розрізі регіонів									
Туреччина	812,5	1415,7	2027,3	2635,1	4078,0	3265,5	401,9	1442,9	54,8
США	696,3	1200,0	1700,1	2216,6	3441,0	2744,7	394,2	1224,4	55,2
Китай	609,4	935,7	1177,3	1422,2	2039,0	1429,6	234,6	616,8	43,4
Інші країни	783,2	1248,2	1634,3	2090,8	3186,0	2402,8	306,8	1095,2	52,4

Джерело: за даними [додаток А]

У 2014 обсяг імпорту з Туреччини становив 812,5 тис.грн, у 2015 році відбулося зростання імпорту до 1415,7 тис.грн, у 2016 році – до 2027,3 тис.грн, у 2017 році – до 2635,1 тис.грн, у 2018 році – 4078,0 тис.грн. Зростання імпорту відбулося у 2014-2018 рр. переважно за рахунок двох основних регіональних напрямків – Туреччини та США.

Структуру імпорту за регіональними напрямками наведено на рис. 1.7.

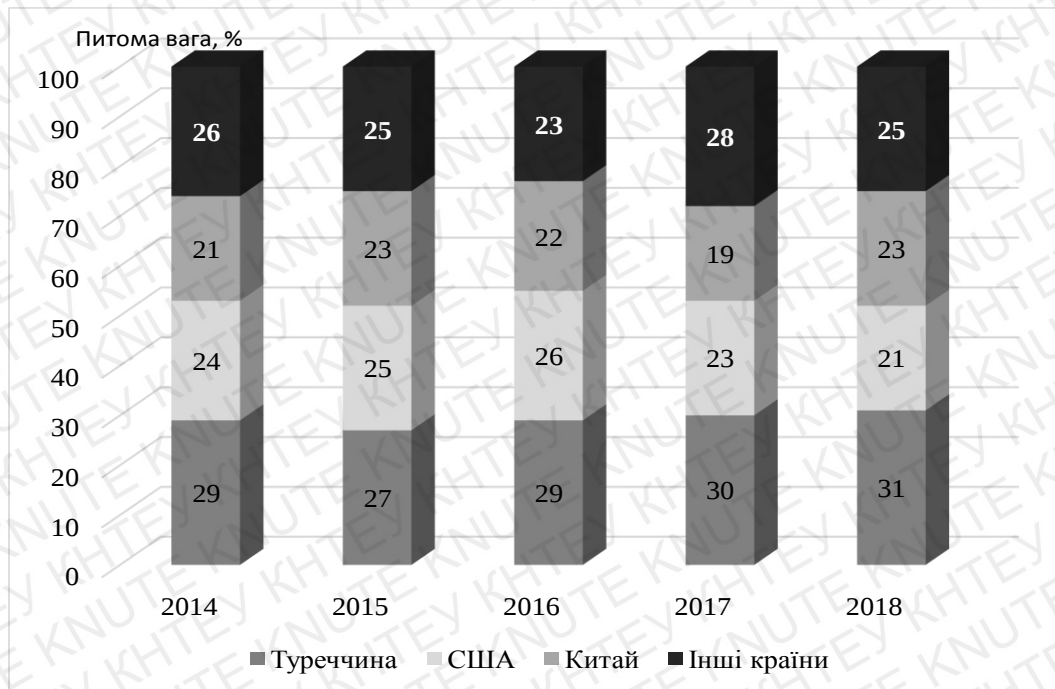

Рис. 1.7. Географічна структура імпорту ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» за 2014-2018 рр., %

Джерело: побудовано за [додаток А]

Імпорт з Туреччини збільшився на 1197 тис.грн або на 41,5 %, імпорт з США зріс на 971 тис.грн або на 39,3%. Збільшення обсягів імпорту з наведених країн бумовлене зростанням постачання запчастин і комплектуючих для обслуговування літаків. Також помітним було зростання імпорту з інших країн – переважно за рахунок збільшення поставок паливно-мастильних матеріалів. У структурі регіональних напрямків домінуючими є Туреччина та Італія. На інші регіональні напрямки в цілому припадає до 25-26%.

Таким чином, проведений аналіз ЗЕД на підприємстві ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» дозволив виявити особливості організації операцій з імпорту,

а також подальшої використання імпортованих матеріалів та запчастин для здійснення господарської діяльності. Обсяг імпорту підприємством у 2018 році порівняно з 2014-м роком збільшився на 2454 тис.грн або на 23,9%. Зростання обсягів імпорту у даному періоді відбулося переважно за рахунок збільшення оздоблювальних матеріалів на 1295 тис.грн або на 39,3%. Зростання імпорту відбулося у 2014-2018 рр. переважно за рахунок двох основних регіональних напрямків – Туреччини та США. Імпорт з Туреччини збільшився на 1197 тис.грн або на 41,5 %, імпорт з США зріс на 971 тис.грн або на 39,3%. Досліджуване підприємство намагається використовувати оптимальні моделі організації ЗЕД на ринку, орієнтуючись переважно на товарні сегменти. Організація ЗЕД за стратегією орієнтації на низькі витрати щодо різних товарних груп має високий результат у формі швидкого зростання обсягу імпорту навіть за посиленої конкурентної боротьби.

1.3. Інтегральна оцінка ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»

Фінансове забезпечення досліджуваного підприємства формується, перш за все, виходячи з обраної політики щодо структури залучення фінансових ресурсів. Її можна охарактеризувати за допомогою фінансових коефіцієнтів, що формують окремі результати від реалізації обраної фінансового забезпечення ЗЕД. Розглянемо динаміку обсягів фінансового забезпечення ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» упродовж 2014-2018 рр (табл. 1.10).

Фінансове забезпечення ЗЕД підприємства було сформоване за рахунок двох основних груп джерел фінансування – власних та позикових. До власних джерел фінансування ЗЕД відносилися такі:

- зареєстрований капітал – представлений внесками акціонерів компанії до статутного фонду ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»;

Таблиця 1.10

Динаміка обсягів фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у 2014-2018 рр.

Стаття	Станом на кінець року, тис.грн					Відносне відхилення, %			
	2014	2015	2016	2017	2018	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
Власні джерела фінансування ЗЕД	-229482	-284942	-248282	-279677	57014	24,2	-12,9	12,6	-120,4
Внески власників (зареєстрований капітал)	11334	11334	11334	11334	11334	0,0	0,0	0,0	0,0
Інші внески власників (додатковий капітал та капітал у доцінках)	5815	5896	18720	20821	20821	1,4	217,5	11,2	0,0
Непрозподілений збиток	-246630	-302172	-278336	-311832	24860	22,5	-7,9	12,0	-108,0
Позикові джерела фінансування ЗЕД	389383	577505	648075	744120	429201	48,3	12,2	14,8	-42,3
Обсяг отриманих кредитів (ПАТ "Приватбанк")	2375	0	0	0	0	-100,0	-	-	-
Відсоткова фінансова допомога (КУА "Оптіма Капітал", КУА "Візум Капітал")	13960	111744	84318	60599	70013	700,5	-24,5	-28,1	15,5
Поворотна безоплатна фінансова допомога (ПрАТ "Івест-Холдинг")	5160	6985	42910	14235	33292	35,4	514,4	-66,8	133,9
Емісія цінних паперів (векселі)	0	72367	57550	29688	33239	-	-20,5	-48,4	12,0
Кредиторська заборгованість постачальників	211466	119427	240342	393554	43136	-43,5	101,2	63,7	-89,0
Стійки пасиви (інші статті пасивів)	156421	266982	222956	246045	249522	70,7	-16,5	10,4	1,4
РАЗОМ	159901	292563	399793	464443	486215	83,0	36,7	16,2	4,7

Джерело: складено за [додаток В]

- інші внески власників, які були представлені додатковим капіталом та дооцінкою капіталу (згідно МСБО 21 «Курсові різниці» було проведено переоцінку внесків у формі основних засобів та інших активів за рахунок їх коригування на індекс інфляції);
- нерозподілений збиток – це джерело фінансування мало негативний характер за рахунок сформованого збитку минулих періодів, однак до 2018 року підприємство вийшло на прибутки.

Особливу увагу варто приділити позиковим джерелам фінансування для здійснення ЗЕД, які були залучені як з внутрішніх (фінансові допомоги від пов'язаних компаній мажоритарних власників ПрАТ «Міжнародні авіалінії України», у т.ч. олігарха І. Коломойського), так і зовнішніх джерел (кредити банків, товарні кредити та емітовані цінні папери – векселі).

Обсяг позикових джерел фінансування для здійснення ЗЕД мав досить суттєву тенденцію до зростання у 2014-2017 рр. Зокрема, дані джерела збільшилися у 2014-2015 рр. на 48,3%, у 2015-2016 рр. – на 12,2%, у 2016-2017 рр. – на 14,8%. У 2017-2018 рр. обсяг позикових джерел фінансування зменшився на 42,3% внаслідок переважно зменшення товарної кредиторської заборгованості перед постачальниками товарно-матеріальних ресурсів та посл (зокрема, було погашено борг перед міжнародним аеропортом «Бориспіль» у сумі 1,282 млрд.грн.).

У 2014 році підприємство ще мало отримані кредити для здійснення ЗЕД від ПАТ «Приватбанк» у сумі 2375 тис.грн, однак внаслідок фінансової реструктуризації банку, яку було проведено у 2014-2015 рр., ці кредити було погашено. Основними позиковими фінансовими ресурсами для фінансування ЗЕД були відсоткова фінансова допомога (оримана від фінансових компаній - КУА "Оптіма Капітал", КУА "Візум Капітал, обидві належать олігарху І. Коломойському) та поворотна безоплатна фінансова допомога (ПрАТ "Інвест-Холдинг", компанія іншого мажоритарного власника ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»). Середня ставка відсотка по фінансовій допомозі у 2018 році складала 16% у гривні. У зв'язку з законодавчими обмеженнями, починаючи з 2014-го року фінансові допомоги у валюті підприємству не видавалися.

Для фінансування ЗЕД підприємство емітувало цінні папери – векселі з терміном обігу до 1 року (короткострокова вексельна заборгованість). Схема використання даного фінансового інструменту була представлена наступним чином: 1) підприємство отримує товарний кредит; 2) для погашення товарного кредиту воно емітує вексель терміном до 1-го року, який є именним на

постачальника; 3) відбувається взаємозалік кредиторської заборгованості (знижується) та вексельної заборгованості (зростає); 4) в кінці терміну погашення емітований вексель погашається підприємством ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» його пред'явнику за рахунок коштів, отриманих у вигляді фінансової допомоги. Таким чином, вексельна схема підприємству дає можливість здійснити технічну пролонгацію заборгованості до 1 року, що є суттєвою економії на відсотках.

Кредиторська заборгованість постачальників представлена переважно товарними кредитами від постачальників паливно-мастильних матеріалів (постачальник «БРСМ Нафта»), послуг розміщення та прийому літаків (аеропорти України, зокрема «Бориспіль», «Жуляни», «Харків», тощо), послуги технічно-транспортного обслуговування парку літаків.

Виходячи з табл. 1.10 мжемо відмітити, що товарна кредиторська заборгованість виступала одним з важливих джерел фінансового забезпечення ЗЕД, про що можуть свідчити показники структури джерел фінансування, наведені у табл. 1.11.

Як свідчать дані табл. 1.11, в цілому до кінця 2017 року питома вага товарної кредиторської заборгованості у фінансуванні ЗЕД підприємства зросла до 84,7%, однак, внаслідок реструктуризації заборгованості ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у 2018 році обсяг даного джерела у складі сукупного фінансового забезпечення скортився до 8,9%.

Варто відмітити, що досить значну частку у фінансовому забезпеченні ЗЕД займають стійки пасиви, на які на кінець 2018 року припадало 51,3%. До складу стійких пасивів відносилась внутрішня кредиторська заборгованість перед працівниками з виплати заробітної плати, заборгованість перед бюджетом, тощо.

Для оцінки ефективності фінансового забезпечення підприємства пропонуємо розрахувати розрахуємо інтегральний коефіцієнт. Для інтегральної оцінки фінансового забезпечення доцільно використовувати таку формулу 1.1.

Таблиця 1.11

Динаміка структури фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності «Міжнародні авіалінії України» у 2014-2018 рр.

Стаття	Станом на кінець року, %					Відхилення, %			
	2014	2015	2016	2017	2018	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Власний капітал	3,7	1,2	4,4	3,9	7,1	-2,5	3,2	-0,5	3,2
Внески власників (зарєєстрований капітал)	7,1	3,9	2,8	2,4	2,3	-3,2	-1,0	-0,4	-0,1
Інші внески власників (додатковий капітал та капітал у доцінках)	3,6	2,0	4,7	4,5	4,3	-1,6	2,7	-0,2	-0,2
Непрозподілений збиток	-7,0	-4,7	-3,2	-3,1	0,5	2,3	1,5	0,1	3,5
Позикові джерела фінансування	96,3	98,8	95,6	96,1	92,9	2,5	-3,2	0,5	-3,2
Обсяг отриманих кредитів (ПАТ "Приватбанк")	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,5	0,0	0,0	0,0
Відсоткова фінансова допомога (КУА "Оптіма Капітал", КУА "Візум Капітал")	8,7	38,2	21,1	13,0	14,4	29,5	-17,1	-8,0	1,4
Поворотна безоплатна фінансова допомога (ПрАТ "Івест-Холдинг")	3,2	2,4	10,7	3,1	6,8	-0,8	8,3	-7,7	3,8
Емісія цінних паперів (векселі)	0,0	24,7	14,4	6,4	6,8	24,7	-10,3	-8,0	0,4
Кредиторська заборгованість поставальників	132,2	40,8	60,1	84,7	8,9	-91,4	19,3	24,6	-75,9
Стійки пасиви (інші статті пасивів)	-49,4	-7,3	-10,7	-11,1	56,0	42,1	-3,4	-0,4	67,1
РАЗОМ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: складено за [додаток В]

(1.1.)

$$I = \sum_{i=1}^n (I_i * K_i), \text{ де}$$

K_i – i -й коефіцієнти фінансового стану,

I_i – коефіцієнт питомої ваги показника,

n – кількість показників, що описують фінансовий стан.

Для оціночних показників можна не брати усі фінансові коефіцієнти, а обрати лише основні, що виражають ту чи іншу сторону фінансового забезпечення. До таких показників пропонуємо віднести наступні: коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами; коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу; маневреність робочого капіталу; коефіцієнт фінансової

автономії, загальний коефіцієнт покриття; співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості; коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Відповідні розрахунки наведено у табл. 1.12.

Таблиця 1.12

Оцінка інтегрального коефіцієнту ефективності фінансового забезпечення ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» за 2014-2018 роки

Назва показника	Коефіцієнт питомої ваги показника у 2018 році	Станом на кінець року				
		2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами	0,103	0,79	0,82	0,63	0,58	0,57
Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	0,014	0,04	0,01	0,05	0,04	0,08
Маневреність робочого капіталу	0,052	-1,54	-0,95	-1,24	-1,53	-0,29
Коефіцієнт фінансової автономії	0,013	0,04	0,01	0,04	0,04	0,07
Загальний коефіцієнт покриття	0,140	0,39	0,51	0,45	0,40	0,78
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	0,665	0,28	0,88	0,55	0,39	3,68
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,013	0,07	0,08	0,06	0,04	0,07
Інтегральний коефіцієнт фінансової стійкості	1,000	0,25	0,69	0,43	0,30	2,61

Джерело: складено за [додаток В]

Так, станом на 31.12.2016 року інтегральний показник ефективності фінансового забезпечення складав 0,43 пункти. У наступному році його значення змінилося до 0,30 пунктів. На останню звітну дату інтегральний показник ефективності фінансового забезпечення становив 2,61 пункти. Зростання інтегрального показника ефективності фінансового забезпечення можна пояснити передусім скороченням рівня позикового фінансування, тобто скороченням частки позикових фінансових ресурсів у фінансуванні оборотних активів підприємства. Вартість власного капіталу підприємства за умови його рентабельності є завжди вищою, порівняно з вартістю позикових ресурсів (на

цьому базується золоте правило економіки). Тому на підприємстві зростання фінансування за рахунок власних фінансових ресурсів було позитивним в плані економії на витратах з обслуговування позик.

Характеризуючи ефективність структури капіталу, варто здійснити оцінювання ефекту фінансового леверіджу, що наведено у табл. 1.13. Як свідчать результати проведених розрахунків, підприємство мало позитивне значення ефекту фінансового важеля за останні 2 роки (2017-2018 рр). В цілому динаміка фінансового важеля у 2016-2018 рр. свідчить про зниження ефективності формування та використання фінансового забезпечення ЗЕД підприємства наслідок зниження якості структури капіталу (у 2018 році відбулося зниження рівня використання позикового капіталу).

Таблиця 1.13

Динаміка показників ефективності формування та використання капіталу для фінансування зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» за 2014-2018 рр.

Показники	Умовні позначення	Роки					Абсолютний приріст, тис.грн		Темп приросту, тис.грн	
		2014	2015	2016	2017	2018	2014-2018	2017-2018	2014-2018	2017-2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Власний капітал на фінансування ЗЕД (середньорічне), тис. грн.	ВК	8691	4717	10449	17691	26197	17506	8506	201,4	48,1
Позиковий капітал на фінансування ЗЕД (середньорічне), тис. грн.	ПК	267725	483444	612790	696098	586661	428373	-109437	160,0	-15,7
Фінансовий результат до оподаткування від ЗЕД, тис. грн.	ФРо	51018	72792	102579	154238	156824	103219	2586	202,3	1,7
Чистий прибуток від здійснення ЗЕД, тис. грн.	ЧП	41835	59689	84115	126475	128596	84640	2121	202,3	1,7
Фінансові витрати на здійснення ЗЕД, тис. грн.	ФВ	3104	20114	14334	10302	11202	7198	900	231,9	8,7
Нетто-результат експлуатації інвестицій, тис. грн.	НР = ФРо - ФВ	47915	52678	88245	143936	145622	96021	1686	200,4	1,2

Продовження таблиці 1.13

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Рівень фінансових витрат у позиковому капіталі, %	$R_{ФВ} = \Phi В / П К$	0,012	0,042	0,023	0,015	0,019	0,003	0,004	27,662	29,022
Економічна рентабельність, %	$E_p = H P / (B K + П К)$	0,173	0,108	0,142	0,202	0,238	0,028	0,036	16,331	17,833
Ефект фінансового важеля, %		409	557	568	603	401	194,3	-201,6	47,6	-33,4
Податковий гніт (частки одиниці)	Пк	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,00	0,00	0,00	0,00
Диференціал важеля, %	$D_f = (E_p - R_{ФВ}) * 100$	16,2	6,6	11,8	18,7	21,9	2,5	3,2	15,5	16,9
Коефіцієнт фінансового левериджу (плече важеля)	$K_{фл} = П К / В К$	30,8	102,5	58,6	39,3	22,4	8,5	-17,0	27,7	-43,1
Зміна ефекту фінансового важеля за рахунок:										
Податкового гніту, %	-	0	0	0	0	-	-	-	-	-
Диференціалу важеля, %	-	-241	436	330	102	-	-	-	-	-
Коефіцієнту фінансового левериджу, %	-	390	-425	-296	-304	-	-	-	-	-

Джерело: складено за [додаток В]

Варто відмітити, що позитивний вплив зміни диференціалу важеля у бік підвищення ефекту фінансового левериджу свідчить про наявність гарних тенденцій в плані формування економічної рентабельності. Однак, позитивні наслідки зростання фінансових результатів нівелюються неоптимальною структурою капіталу, про що свідчать зниження значення коефіцієнту фінансового левериджу у 2018 році.

Висновки до розділу 1

У першому розділі проаналізовано основні особливості фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України».

Проаналізувавши основні особливості фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» ми прийшли висновку, що в цілому за досліджуваний період обсяг активів підприємства постійно зростав. У структурі активів підприємства можна

спостерігати найбільшу частку оборотних активів, яка упродовж 2014–2018 постійно збільшувалась. Загальний стан ділової активності підприємства є задовільним. Перевищення тривалості операційного циклу над фінансовим свідить про наявність у обороті підприємства значного обсягу ресурсів, які інвестовані у запаси та дебіторську заборгованість. Це зумовлено виробничою специфікою роботи підприємства.

Проведений аналіз ЗЕД на підприємстві ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» дозволив виявити особливості організації операцій з імпорту. Обсяг імпорту підприємством у 2018 році порівняно з 2014-м роком збільшився на 2454 тис.грн або на 23,9%. Зростання обсягів імпорту у даному періоді відбулося переважно за рахунок збільшення оздоблювальних матеріалів на 1295 тис.грн або на 39,3%. Зростання імпорту відбулося у 2014-2018 рр. переважно за рахунок двох основних регіональних напрямків – Туреччини та США. Імпорт з Туреччини збільшився на 1197 тис.грн або на 41,5 %, імпорт з США зріс на 971 тис.грн або на 39,3%.

Формування фінансового забезпечення підприємства має універсальний, динамічний і інтегрований характер, то універсальність такого механізму полягає у поєднанні концептуальних положень управління, збалансованої системи діагностики діяльності та прогнозування розвитку, управління компетенціями та системою прийому, підготовки, перепідготовки керівного складу і персоналу, налаштованого на інновації, безперервності вдосконалень, розвитку та навчання, що дасть змогу застосувати його в будь-якій фазі життєвого циклу. На станом на 31.12.2016 року інтегральний показник ефективності фінансового забезпечення складав 0,43 пункти. У наступному році його значення змінилося до 0,30 пунктів. На останню звітну дату інтегральний показник ефективності фінансового забезпечення становив 2,61 пункти.

РОЗДІЛ 2

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МІЖНАРОДНІ АВІАЛІНІЇ УКРАЇНИ»

2.1. Обґрунтування напрямків підвищення ефективності формування фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»

Удосконалення процесу формування фінансового забезпечення ЗЕД підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» визначається в значній мірі можливістю наслідування кращих практик у сфері фінансового управління. Тому досить актуальним є огляд особливостей міжнародного досвіду формування процесу формування фінансового забезпечення ЗЕД підприємств-суб'єктів міжнародного бізнесу.

Великі компанії зарубіжних країн, наприклад Великобританії, чиї активи співпадають (підходять) за безпекою кредитів, мають тенденцію використовувати активно позикові фінансові інструменти у процесі формування своєї процесу формування фінансового забезпечення ЗЕД. Активи, які можуть бути використані у різному бізнесі, дають добре додаткове забезпечення, в той час як вузько цільові активи його не дають. Таким чином, високорозвинені компанії є, звичайно, кредитоздатнішими і значною мірою використовують кредит, тоді як компанії, що включені в технологічні дослідження, використовують боргове зобов'язання меншою мірою.

Часто спостерігається, що великі компанії із дуже невеликими коефіцієнтами обігу використовують відносно невелике боргове зобов'язання. Хоча теоретично обґрунтування цього факту немає, одне практичне пояснення існує. Міститься воно в тому, що дуже прибуткові фірми, такі як Intel, Microsoft, Coca-Cola просто не потребують такого великого фінансування

боргового зобов'язання. Їх високі коефіцієнти обігу дозволяють їм здійснювати найбільше з необхідних їм фінансувань за рахунок збереженого прибутку.

Відсотковий прибуток являє собою витрати і відрахування, які є найціннішими для фірми із високими податковими коефіцієнтами. Отже, чим вищий корпоративний податковий коефіцієнт фірми, тим більша перевага боргового зобов'язання.

Порівняно з акцією вплив боргового зобов'язання на стан менеджменту може докорінно змінювати структуру капіталу. Якщо менеджер має в цей час контроль над голосуванням (більше 50% акцій), але не знаходить можливостей, щоб скуповувати їх далі, він може вибрати боргове зобов'язання для нових фінансувань. З іншого боку, менеджер може вирішити використати маржу, якщо фінансова ситуація фірми є настільки слабкою, що використання боргового зобов'язання могло б піддати її серйозному ризику його невиконання, тому що, якщо фірма потрапляє в скрутне становище, менеджери змушені будуть залишити свої робочі місця.

Однак, коли використовується занадто мале боргове зобов'язання, посилюється ризик поглинання фірми. Керівництво її поставлене в ситуацію, в якій можливе використання або боргового зобов'язання, або маржі, тому що тип капіталу, який найбільше захищає фірму, буде змінюватись від ситуації до ситуації. В іншому випадку, якщо менеджмент є зовсім ненадійним, необхідні істотні зміни в керуванні фірмою.

Поки що ніхто не може довести, що структура капіталу веде до вищих цін акцій, ніж інша, менеджер може мати свою особисту думку про структуру капіталу. Деякі види менеджменту мають тенденцію бути консервативнішими, ніж інші, тобто, використовувати менше боргове зобов'язання, ніж середня компанія в своїй галузі. Водночас агресивні види менеджменту використовують більше боргове зобов'язання з метою збільшення прибутку. В більшості випадків корпорація обговорює свою структуру капіталу із кредиторами та оціночними агентствами і прислухаються до їх порад. Також, обставини ринку акцій та облігацій відчують і довго- і короткострокові зміни, які можуть

суттєво вплинути на оптимальну структуру капіталу фірми. Внутрішня структура фірми може також мати відношення до базової структури капіталу.

Таким чином, при формуванні фінансових ресурсів зарубіжні фірми створюють оптимальну структуру капіталу фірми, яка виражає собою поєднання боргового зобов'язання і маржі, яка максимізує ціну акції фірми. У будь-який момент менеджер фірми має особливу базову структуру капіталу — ймовірно оптимальну структуру, хоча ця ціль може змінюватись з часом.

У вітчизняній практиці проблеми формування оптимальної структури капіталу пов'язані із впливом таких несприятливих факторів, як низький рівень кваліфікації фінансового менеджменту, надзвичайно ризикова політика формування активів та пасивів підприємств, труднощі із залученням зовнішніх джерел фінансування, дефіцит внутрішніх джерел фінансування, високий рівень кредиторської заборгованості в структурі джерел фінансування.

Поліпшення даної ситуації можливе за умови розширення можливостей для українських суб'єктів господарювання отримання кредитів за рахунок зниження вартості банківських кредитів і спрощення процедури їх отримання, та покращення фінансово-економічного стану підприємств, яке має супроводжуватися державною підтримкою розвитку підприємницької діяльності через надання різного роду пільг і гарантій, а також створення фінансової інфраструктури для такого розвитку. Що стосується внутрішніх заходів на підприємстві, які сприятимуть підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами, то можна виділити розробку якісно нових підходів до організації роботи фінансових служб саме у сфері фінансування; сконцентрованість фінансових служб на пошуку можливих внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування інвестиційних проектів, операційної діяльності та способів їх найбільш «сприятливого» залучення;

Також діяльність у сфері формування процесу формування фінансового забезпечення ЗЕД зарубіжних компаній направлена на вивчення впливу зовнішніх факторів та мінімізацію їх негативного впливу на діяльність компанії. Фінансовий менеджмент має віднайти позитивні сторони діяльності,

та заявити про них на офіційному сайті для залучення потенційних інвесторів.

Важливим аспектом зарубіжного досвіду у формуванні процесу формування фінансового забезпечення ЗЕД є використання засобів аудиту бізнес-процесів у сфері фінансового управління.

Пропонуємо розглянути приклад застосування практики фінансового аудиту бізнес-процесів на підприємстві, яке є одним з крупних постачальників на ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» - Voing Co,

Фінансовий менеджмент в компанії охоплює процеси логістики, складського, податкового, фінансового та управлінського обліку. Компанія має ERP-систему управління.

Фірма «Voing Co» використовує в процесі аудиту послуги Innoware і в якості консультанта працює з компанією Innoware, оскільки для успішного виконання стратегії потрібен партнер Innoware із досвідом аудиту у різних країнах світу, кваліфікованим персоналом та глибоким знанням продукту.

Innoware — провідна консультаційна компанія, яка спеціалізується на впровадженні систем управління ресурсами підприємства (ERP), систем управління проектами та портфелем проектів, наданні послуг з оренди та хостингу систем управління, постановці управлінського обліку на підприємствах. Місією компанії є розробка та впровадження новітніх технологій управління з метою підвищення ефективності та конкурентоспроможності її клієнтів.

Контроль за відповідністю управлінської звітності корпоративному стандарту, здійснюють представники італійського підрозділу Emilceramica. Систему фінансового управління встановлено в Італії, а робота користувачів із системою, її налаштування та обслуговування здійснюється у віддаленому режимі.

Даний напрямок є дуже важливим в плані оптимізації витрат підприємства. З метою виявлення витрат підприємства, які є непродуктивними і можуть бути зменшені методом передачі частини функцій на аутсорсинг,

доцільно здійснити комплексний аудит операційної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України».

На основі розглянутого зарубіжного досвіду формування фінансового забезпечення ЗЕД було сформовано пропозиції щодо проведення аудиту, формалізації та реінжинірингу бізнес-процесів у сфері фінансового управління для ПрАТ «Міжнародні авіалінії України». Тому, визначаючи рекомендації щодо зростання ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства, варто звернути увагу на перспективи зростання обсягів фінансування за рахунок власних фінансових ресурсів. Основні напрямки підвищення фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства відображено на рис. 2.1.

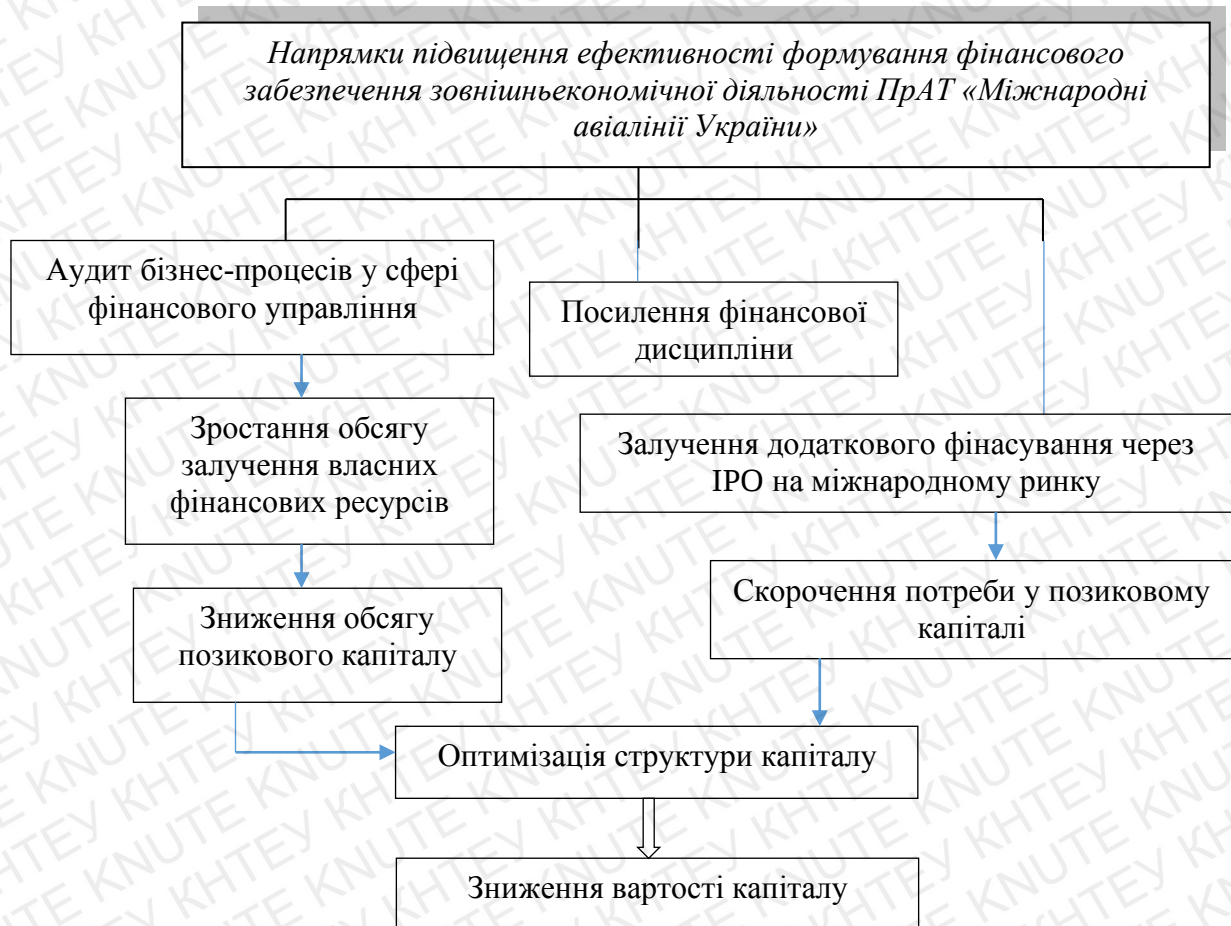

Рис. 2.1. Напрямки підвищення ефективності формування фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»

Джерело: складено автором за [додаток В]

Як було визначено у попередньому розділі, рівень ефективності системи формування фінансового забезпечення ЗЕД для досліджуваного підприємства залежав в значній мірі від рівня співвідношення власного та позикового капіталу. Тому акцент у подальшій політиці фінансування ЗЕД потрібно зробити на можливостях посилення фінансової дисципліни та оптимізації обсягу поточного фінансування активів за рахунок власного капіталу, що в перспективі може скоротити рівень боргового навантаження на підприємстві.

Важливим інструментом удосконалення структури фінансового забезпечення для ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» є IPO (Initial public offering). Додаткові фінансові ресурси будуть залучені за рахунок емісії акції та пропозиції їх на міжнародному фінансовому ринку. Процес підготовки первинного розміщення акцій IPO може зайняти від кількох місяців до року. Залучені від емісії кошти мають сформувати приріст додатково капіталу, який є частиною власного капіталу. Після залучення додаткові фінансові ресурси зможуть бути використані для розвитку бізнесу або, наприклад, реінвестицій в інфраструктуру ПрАТ «Міжнародні авіалінії України».

Ще однією перевагою IPO при виході ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» на міжнародний фінансовий ринок є реалізація можливості пропонувати топ-менеджерам опціони, переманюючи кращих фахівців. Крім цього, акції можуть бути використані в ході операцій по злиттю і поглинанню, покриваючи частину оплати. Додатковою перевагою є потрапляння в лістинг найбільших світових бірж - NYSE або NASDAQ - це просто престижно.

Для виходу ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» на міжнародну фондову біржу необхідно звернутися до спеціалізованого інвестиційного банку (або кількох банків), які будуть займатися процесом організації IPO. В якості таких банків можна запропонувати Goldman Sachs або Morgan Stanley. Необхідно буде провести переговори представниками цих банків і керівництвом ПрАТ «Міжнародні авіалінії України», в ході яких має бути визначено ціну акцій, які можуть пропнуватися для придбання, їх тип, та загальна сума коштів, які планується залучити.

Для реалізації самої можливості ІРО, а також для посилення рівня контролю над фінансовим забезпеченням у сфері ЗЕД варто визначити напрямки аудиту та зміни бізнес-процесів (рис. 2.2).

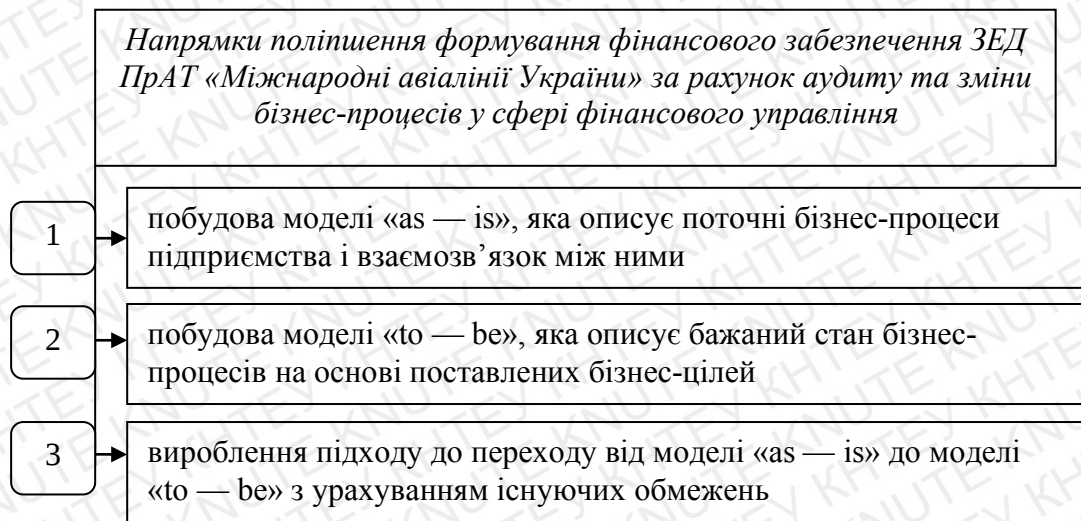

Рис. 2.2. Напрямки поліпшення фінансового забезпечення ЗЕД ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» за рахунок аудиту та зміни бізнес-процесів у сфері фінансового управління

Джерело: розроблено автором за [додаток Б]

Проведення аудиту бізнес-процесів дає наступні можливості:

- розуміння того, як поставлені бізнес-процеси на підприємстві;
- можливість привести всі процеси до єдиного набору стандартів для подальшого впровадження КРІ (ключових показників ефективності) та інформаційно-аналітичних систем;
- зменшення залежності від людського фактора;
- можливість проведення реінжинірингу бізнес-процесів.

Проведення аудиту бізнес-процесів передбачає можливість найму співробітників відповідної спеціалізованої аудиторської компанії. Для прикладу, наданням послуг з аудиту бізнес процесів в Україні сьогодні займається аудиторська компанія «Ernst&Young».

При проведенні аудиту внутрішніх бізнес-процесів підприємства незалежними також буде проводитися оцінка ризиків фінансового управління, що передбачає визначення (рис. 2.3):

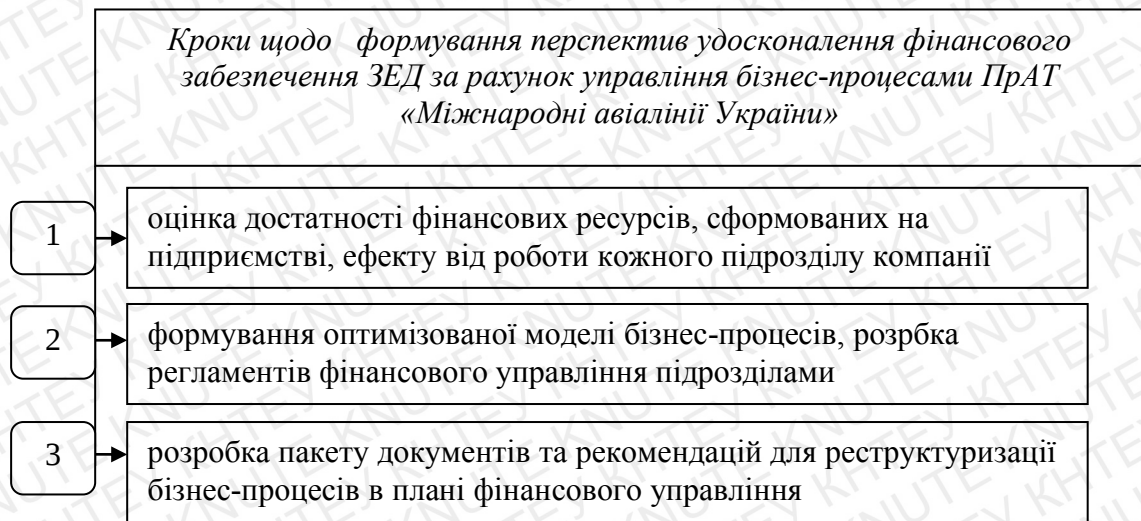

Рис. 2.3. Етапи оцінки перспектив удосконалення фінансового управління бізнес-процесами ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»

Джерело: розроблено автором на основі інформації, представленої у [рисунок 2.1]

План-графік заходів на проведення аудиту бізнес-процесів та передачі, за його результатами, частини виробничих функцій на аутсорсинг, наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

План-графік заходів з удосконалення формування фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності на ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у 2020 році

№		Відповідальні за кожен етап		Квартали 2020 р.			
		Зі сторони «Ernst&Young»	Зі сторони ПрАТ «Міжнародні авіалінії України»	1 кв. 2020	2 кв. 2020	3 кв. 2020	4 кв. 2020
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Розробка завдань для проведення аудиту фінансового управління бізнес-процесами	Менеджер проекту	Фінансовий директор	→	-	-	-

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
2	Підготовка документації для передачі аудиторам	-	Керівники підрозділів	-	→	-	-
3	Проведення аналізу бізнес-процесів, посилення фінансової дисципліни	Менеджер проекту	Фінансовий директор	-	→	→	-
4	Підготовка звіту за результатами проведеного аналізу	Менеджер проекту	Фінансовий директор	-	-	→	-
5	Скорочення потреби в позиковому капіталі при виконанні бізнес-процесів	Менеджер проекту	Фінансовий директор	-	-	→	→
6	Формування пропозицій щодо оптимізації структури капіталу	Менеджер проекту	Фінансовий директор	-	-	→	→
7	Передача управлінської та організаційної документації на аутсорсинг	Менеджер проекту	Фінансовий директор	-	-	-	→

Джерело: розроблено автором за [додаток Б]

Проведення аудиту фінансового управління бізнес-процесами ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» буде забезпечуватися участю керівників окремих функціональних підрозділів підприємства у цьому процесі.

Таким чином, можливість використання зарубіжного досвіду у сфері формування фінансового забезпечення ЗЕД на підприємстві ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» повинна передбачати такі напрями: визначення із засобами фінансового забезпечення реалізації стратегічних цілей компанії; вміння оцінювати і прогнозувати фінансовий стан компаній та вартість бізнесу; застосування найбільш доцільних схем інвестування; підвищення кваліфікації спеціалістів у розв'язанні стратегічних та оперативних фінансових проблем; вміння робити оптимальний вибір джерел фінансування розвитку бізнесу; використання можливих стратегічних напрямів розвитку фінансових відділів у рамках бізнесу. З метою удосконалення фінансового забезпечення ЗЕД ПрАТ «Міжнародні авіалінії України», виходячи з зарубіжного досвіду, запропоновано використовувати аудит бізнес-процесів у сфері фінансового управління. Проведення аудиту бізнес-процесів дає наступні можливості:

розуміння того, як поставлені бізнес-процеси на підприємстві; можливість привести всі процеси до єдиного набору стандартів для подальшого впровадження КРІ (ключових показників ефективності) та інформаційно-аналітичних систем; зменшення залежності від людського фактора; можливість проведення реінжинірингу бізнес-процесів; зростання обсягу залучення власних фінансових ресурсів; зниження обсягу позикового капіталу; залучення додаткового фінансування через IPO на міжнародному ринку; скорочення потреби у позиковому капіталі.

2.2. Оцінка планових обсягів фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Міжнародні Авіалінії України» з урахуванням пропозицій

У даному питанні варто спрогнозувати обсяги фінансового забезпечення ЗЕД на підприємстві ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» з урахуванням наведених у п. 2.1 пропозицій. З цією метою варто розрахувати такі показники:

- 1) планові фінансові результати підприємства від здійснення з урахуванням пропозицій;
- 2) на основі планових значень доходу та екстраполяції рівня оборотності оборотних активів, які використовують у здійсненні ЗЕД, спрогнозувати їх обсяг на 2019-2022 рр.;
- 3) спланувати план розвитку необоротних активів, які використовують у здійсненні ЗЕД, економіко-статистичним методом (на основі середньорічних темпів зростання);
- 4) виходячи з плану фінансових результатів, оцінити прогностичні значення власного капіталу, який використовується у здійсненні ЗЕД, виходячи з гіпотези, що увесь приріст чистого прибутку буде реінвестовано у діяльність підприємства.

Для формування прогнозних розрахунків спочатку варто навести зведену таблицю з можливими результатами та витратами на впровадження усіх запропонованих заходів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Можливі результати та витрати на впровадження заходів з покращення
фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ
«Міжнародні авіалінії України»**

Назва заходу	Вплив заходу на результати роботи підприємства	Витрати по реалізації заходу, тис.грн
Реструктуризація бізнес-процесів за результатами аудиту	Наведені заходи дозволять забезпечити зниження адміністративних, збутових та інших операційних витрат на 5% та зростання доходів на 3%	Впровадження комплексу заходів з реструктуризації бізнес-процесів потребує залучення зовнішніх консультантів з міжнародної аудиторської компанії «Ernst&Young», що коштує приблизно 820 тис.грн

Джерело: розроблено автором за [додаток Б]

Надалі спрогнозуємо обсяги фінансових результатів досліджуваного підприємства на основі ретроспективних тенденцій, тобто без врахування заходів покращення фінансового забезпечення ЗЕД. Оскільки обсяги доходів та витрат підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» мають стабільну тенденцію до помірного зростання, то доцільно при прогнозуванні використати економіко-статистичний метод прогнозування.

Для прогнозування показників результативності роботи підприємства було використано економіко-статистичний метод. Відповідно до цього методу ключовим показником прогнозування є обсяг чистого доходу, планові значення якого визначаються на основі екстраполяції середньорічного темпу росту доходів у 2013-2018 рр. Також відмітимо, що було спрогнозовано значення на 2019 рік, оскільки звітність за даний період на підприємстві відсутня.

Показники прогнозних витрат розраховано виходячи з рівня відповідної статті витрат у доходах. За результатами проведених розрахунків можемо

побачити, що прогнозні показники ефекту роботи підприємства у плановому періоді матимуть поступову тенденцію до скорочення.

У попередніх питаннях було розроблено ряд пропозицій, які дадуть можливість підвищити ефективність фінансового забезпечення ЗЕД підприємства та збільшити обсяги результатів діяльності, а також скоротити витрати по обслуговуванню бізнес-процесів. Показники фінансових результатів підприємства у 2019-2022 рр. з урахуванням наведених пропозицій подано у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Прогнозні показники фінансових результатів від здійснення
зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні
авіалінії України» у 2019 – 2022 рр. (з урахуванням заходів підвищення
ефективності фінансового забезпечення ЗЕД), тис.грн**

Показники	2019 р. (прог- ноз)	Пояснення	Прогноз		
			2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), ЧД	3751585	Прогнозний обсяг доходу знайдено на основі середнього темпу росту	5323634	7554427	10720003
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), СВ	-3421446	Визначено на основі середнього рівня витрат у доходах	-4855154	-6889638	-9776643
Валовий прибуток, ВП	330140	ВП = ЧД - СВ	468480	664790	943360
Інші операційні доходи, ІД	62835	знайдено на основі середнього темпу росту	81896	106738	139116
Адміністративні витрати, АВ	-18490	Визначено на основі середнього рівня витрат у доходах	-24926	-35371	-50192
Витрати на збут, ВЗ	128419		173120	245664	348606
Інші операційні витрати, ІОВ	-508	знайдено на основі середнього темпу росту	-684	-971	-1378

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6
Витрати на покращення фінансового забезпечення ЗЕД, ВФС	-	ВФС	-820	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності прибуток, ФР	502397	$\text{ФР} = \text{ВП} + \text{ІД} - \text{АВ} - \text{ВЗ} - \text{ІОВ} - \text{ВФС}$	697066	980850	1379512
Фінансові витрати, ФВ	-15433	Зміни не прогножуються	-21900	-31077	-44099
Фінансовий результат до оподаткування, ФРоп	486964	$\text{ФРоп} = \text{ФР} - \text{ФВ}$	675165	949773	1335412
Витрати (дохід) з податку на прибуток, Пп	-87653	Визначено на рівні 18% від оподатковуваної бази	-121530	-170959	-240374
Чистий фінансовий результат: прибуток, ЧП	399310	$\text{ЧП} = \text{ФРоп} - \text{Пп}$	553636	778814	1095038

Джерело: побудовано за [додаток В]

Таким чином, у 2020-2022 роках буде спостерігатися зростаюча тенденція у динаміці фінансових результатів, що буде зумовлено впливом заходів, спрямованих на покращення фінансового забезпечення ЗЕД. Також ми вважаємо, що досягнення позитивних результатів роботи підприємства є неможливим на підприємстві без урахування зміни в фінансовій політиці, які було обґрунтовано в питанні 2.1 роботи. Якщо ж врахувати наведені пропозиції, то обсяг результатів роботи підприємства може збільшитися до рівня оптимістичного прогнозу.

Надалі сплануємо обсяги необоротних активів та оборотних активів. Для прогнозу необоротних активів скористаємося методом середньорічного темпу їх зростання.

Для планування оборотних активів варто використати значення прогнозних обсягів доходів з табл. 2.3 та значення коефіцієнту оборотності

оборотних активів у фактичному 2018 році. Результати планування необоротних активів на здійснення ЗЕД наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4.

**Результати планування необоротних активів на здійснення
зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні
авіалінії України» у 2019 – 2022 рр., тис.грн**

Роки	Необоротні активи, НА (станом на кінець року), тис.грн	Темп зростання
2019	222461	1,071
2020	238241	1,071
2021	255140	1,071
2022	273237	1,071

Джерело: розраховано за [додаток В]

Планування будемо здійснювати виходячи з умови, що реструктуризація бізнес-процесів дасть змогу пришвидшити рівень оборотності активів на 5%. Результати прогнозних розрахунків наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Результати планування оборотних активів на здійснення
зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні
авіалінії України» у 2019 – 2022 рр., тис.грн**

Роки	Оборотні активи (середньорічне значення), ОА, тис.грн	Чистий дохід, ЧД, тис.грн	Коефіцієнт оборотності ОА, (Koa = ЧД / ОА)
1	2	3	4
2019	383675	3751585	9,778
2020	511062	5323634	10,417
2021	725215	7554427	10,417
2022	1029106	10720003	10,417

Джерело: розраховано за [додаток В]

Для планування обсягу власного капіталу варто врахувати приріст чистого прибутку, який буде отримано у 2019-2022 рр. Цей приріст буде

враховано у збільшення власного капіталу підприємства. Результати планування власного капіталу наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Результати планування власного капіталу для здійснення
зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні
авіалінії України» у 2019 – 2022 рр., тис.грн**

Роки	Власний капітал (значення на кінець року), ВК, тис.грн	Приріст чистого прибутку у 2019-2022 рр., тис.грн
2019	305129	270715
2020	459455	154326
2021	684633	225178
2022	1000857	316225

Джерело: розраховано за [додаток В]

Визначивши планове значення активів та власного капіталу, можемо обґрунтувати прогнозне значення позикового фінансування ЗЕД підприємства на основі методу балансової ув'язки, за формулою:

$$ПК = НА + ОА - ВК, \text{ де}$$

ПК – обсяг позикового капіталу, НА – необоротні активи, ОА – оборотні активи, ВК – власний капітал.

Результати розрахунку позикового капіталу, необхідного для фінансування ЗЕД підприємства у 2019-2022 рр., наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Результати планування позикового капіталу для здійснення
зовнішньоекономічної діяльності підприємства ПрАТ «Міжнародні
авіалінії України» у 2019 – 2022 рр., тис.грн**

Роки	Необоротні активи, тис.грн	Оборотні активи, тис.грн	Власний капітал, тис.грн	Позиковий капітал, тис.грн	Фінансове забезпечення ЗЕД (разом), тис.грн
	НА	ОА	ВК	ПК = НА+ОА-ВК	ФЗ = ВК + ПК
2019	222461	383675	305129	301007	606136
2020	238241	511062	459455	289848	749303
2021	255140	725215	684633	295722	980355
2022	273237	1029106	1000857	301486	1302344

Джерело: розраховано за [додаток В]

Отже, за результатами планово-економічних розрахунків було визначено планову потребу підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у фінансовому забезпеченні ЗЕД на 2019-2020 рр. На 2019 рік плановий обсяг фінансового забезпечення складе 606136 тис.грн, на 2020 рік – 749303 тис.грн, на 2021 рік – 980355 тис.грн, на 2022 рік – 1302344 тис.грн. У результаті впровадження заходів з удосконалення формування фінансового забезпечення ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» буде спостерігатися збільшення обсягу власного капіталу у структурі джерел фінансування ЗЕД.

2.3. Прогнозна оцінка ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Прогнозна оцінка ефективності фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства передбачає визначення показників, які було пораховано у питанні 1.3, на плановий період з відповідним їх порівнянням з фактичними показниками за 2018 рік. Спочатку варто розрахувати прогнозне значення інтегрального показника ефективності фінансового забезпечення.

Результати розрахунків подано у табл. 2.8. Варто відмітити, що прогнозування коефіцієнтів співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості і коефіцієнту абсолютної ліквідності було розраховано на основі визначення планових обсягів дебіторської заборгованості, грошей та їх еквівалентів. Дані показники розраховано на основі множення фактичної питомої ваги цих статей станом на 2018 рік на прогнозні показники оборотних активів. Прогнозне значення кредиторської заборгованості визначено на основі множення питомої ваги цього показника на значення позикового капіталу у 2019-2022 рр. Решту коефіцієнтів з табл. 2.8 було пораховано виходячи з даних табл. 2.7.

**Прогнозна оцінка інтегрального показника ефективності
фінансового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності на ПрАТ
«Міжнародні авіалінії України» у 2019-2022 рр.**

Назва показника	2019	Коефіцієнт питомої ваги показника	Прогноз		
			2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт забезпеченості ліквідними активами	0,63	0,103	0,68	0,74	0,79
Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	1,01	0,014	1,59	2,32	3,32
Маневреність робочого капіталу	0,38	0,052	0,55	0,68	0,77
Коефіцієнт фінансової автономії	0,50	0,013	0,61	0,70	0,77
Загальний коефіцієнт покриття	1,60	0,140	2,22	3,08	4,29
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	6,06	0,665	8,38	11,65	16,22
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,15	0,013	0,20	0,28	0,39
Інтегральний коефіцієнт фінансової стійкості	4,36	1,000	6,01	8,34	11,57

Джерело: розраховано за [додаток В]

Як свідчать результати проведених розрахунків, у 2019 році прогнозується зростання загальної ефективності формування фінансового забезпечення внаслідок зростання рівня фінансування за рахунок власних фінансових ресурсів. З 2020 року, враховуючи заходи з удосконалення фінансового забезпечення ЗЕД, відбудеться прискорене зростання інтегрального показника ефективності. У 2020 році його значення складе 6,01 пункти, у 2021 році – 8,34 пунктів, у 2022 році – 11,57 пункти.

Зростання інтегрального показника передусім зумовлене позитивними тенденціями у динаміці власного оборотного капіталу, що впливало на зростання рівня його маневренності. Прогнозні обсяги власного оборотного капіталу, який виражає здатність підприємства фінансувати поточні активи за рахунок власних фінансових ресурсів, наведено на рис. 2.3.

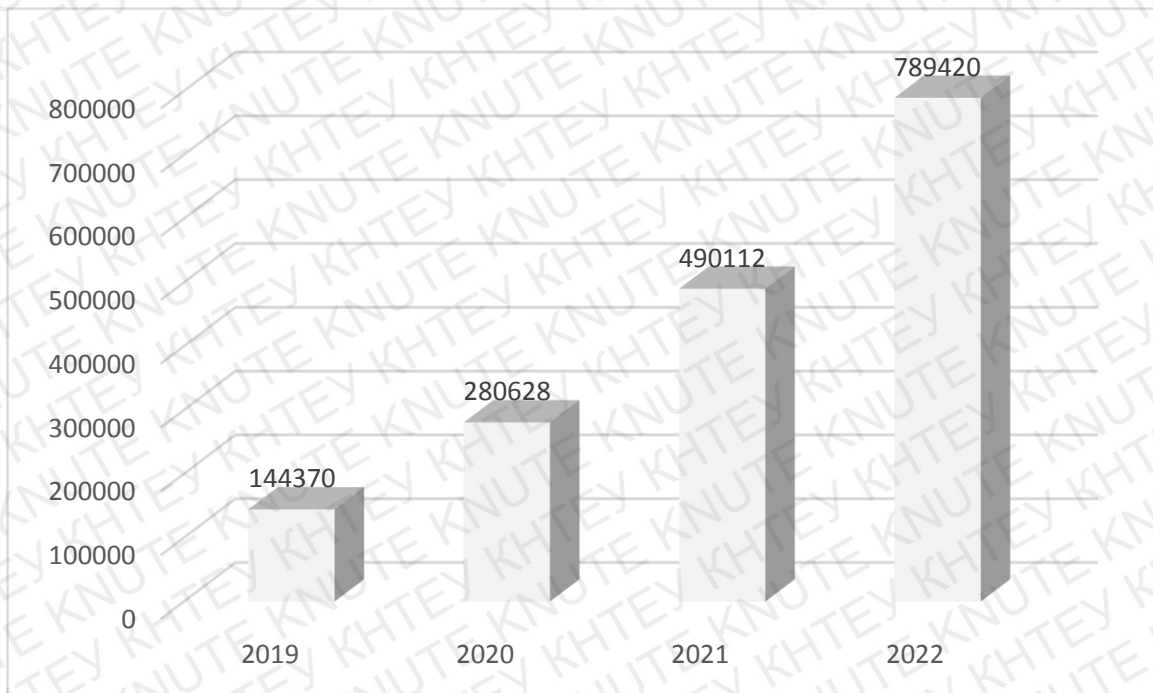

Рис. 2.3. Прогнозні обсяги власного оборотного капіталу, який використовується для фінансування зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у 2019-2022 рр., тис.грн

Джерело: побудовано за [додаток В]

У 2019 році значення показника маневренності робочого капіталу, яке виражає інтенсивність генерування підприємством власних фінансових ресурсів, складе 0,38 пункти. У 2020 році відбудеться зростання даного показника до 0,55 пункти, у 2021 році воно становитиме 0,68 пункти, у 2022 році – 0,77 пункти.

Характеризуючи ефективність структури капіталу, варто здійснити оцінювання ефекту фінансового леверіджу на 2019-2021 рр., що наведено у табл. 2.9.

**Прогнозна оцінка ефективності формування та використання капіталу
для фінансування зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Міжнародні
авіалінії України» на 2019-2022 рр.**

Показники	2019	Умовні позначення	Роки		
			2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Власний капітал на фінансування ЗЕД (середньорічне), тис. грн.	305129	ВК	459455	684633	1000857
Позиковий капітал на фінансування ЗЕД (середньорічне), тис. грн.	301007	ПК	289848	295722	301486
Фінансовий результат до оподаткування від ЗЕД, тис. грн.	486964	ФРо	675165	949773	1335412
Чистий прибуток від здійснення ЗЕД, тис. грн.	399310	ЧП	553636	778814	1095038
Фінансові витрати на здійснення ЗЕД, тис. грн.	15433	ФВ	21900	31077	44099
Нетто-результат експлуатації інвестицій, тис. грн.	471530	НР = ФРо - ФВ	653265	918696	1291313
Рівень фінансових витрат у позиковому капіталі, %	0,051	РФВ = ФВ / ПК	0,076	0,105	0,146
Економічна рентабельність, %	0,778	Ер = НР / (ВК+ ПК)	0,872	0,937	0,992
Ефект фінансового важеля, %	58,8	-	41,2	29,5	20,9
Податковий гніт (частки одиниці)	0,8	Пк	0,8	0,8	0,8
Диференціал важеля, %	72,7	Дф = (Ер - РФВ)*100	79,6	83,2	84,5
Коефіцієнт фінансового левериджу (плече важеля)	0,99	Кфл = ПК / ВК	0,6	0,4	0,3

Джерело: розраховано за [додаток В]

Як свідчать результати проведених розрахунків, підприємство матиме позитивне значення ефекту фінансового важеля у прогностному періоді (2019-2022 рр). В цілому динаміка фінансового важеля у 2019-2022 рр. свідчить про зростання ефективності формування та використання фінансового забезпечення ЗЕД підприємства внаслідок зростання якості структури капіталу (у 2020 році відбудеться зростання рівня використання власного капіталу

внаслідок значного зростання прибутку, що буде забезпечений впровадженням запропонованих заходів). Варто відмітити, що позитивний тенденцій в плані формування економічної рентабельності.

Таким чином, як свідчать результати проведених розрахунків, у 2020-2022 очікується зростання показників ефективності фінансового забезпечення ЗЕД за рахунок збільшення обсягу власного капіталу та скорочення частки позикових фінансових ресурсів в структурі джерел фінансування. Позитивні зрушення стануть можливими за рахунок впровадження заходів з удосконалення управління фінансовим забезпеченням ЗЕД після реструктуризації ряду бізнес-процесів. Зростання інтегрального показника передусім зумовлене позитивними тенденціями у динаміці власного оборотного капіталу, що впливало на зростання рівня його маневренності. Підприємство матиме позитивне значення ефекту фінансового важеля у прогностному періоді (2019-2022 рр. Динаміка фінансового важеля у 2019-2022 рр. свідчить про зростання ефективності формування та використання фінансового забезпечення ЗЕД підприємства внаслідок зростання якості структури капіталу (у 2020 році відбудеться зростання рівня використання власного капіталу внаслідок значного зростання прибутку, що буде забезпечений впровадженням запропонованих заходів).

Висновки до розділу 2

Для удосконалення фінансового забезпечення ЗЕД підприємства було запропоновано впровадити систему фінансового контролінгу, що дозволить значно підвищити рівень об'єктивності стратегічного фінансового планування, а також залучити резерви та невикористані можливості у формуванні фінансових ресурсів підприємства. Важливість фінансового контролінгу полягає у підвищенні контролю за здійсненням міжнародних економічних операцій, пов'язаних з імпортом різних товарів, необхідних для здійснення операційної діяльності підприємства. Зокрема, фінансовий контролінг дасть

можливість зменшити (оптимізувати в легальних рамках) податкове навантаження при розмитненні товарів в процесі їх імпорту.

За результатами розрахунків було визначено планову потребу підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у фінансовому забезпеченні ЗЕД на 2019-2020 рр. На 2019 рік плановий обсяг фінансового забезпечення складе 606136 тис.грн, на 2020 рік – 749303 тис.грн, на 2021 рік – 980355 тис.грн, на 2022 рік – 1302344 тис.грн. У результаті впровадження заходів з удосконалення формування фінансового забезпечення ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» буде спостерігатися збільшення обсягу власного капіталу у структурі джерел фінансування ЗЕД.

У 2020-2022 очікується зростання показників ефективності фінансового забезпечення ЗЕД за рахунок збільшення обсягу власного капіталу та скорочення частки позикових фінансових ресурсів в структурі джерел фінансування. Позитивні зрушення стануть можливими за рахунок впровадження заходів з удосконалення управління фінансовим забезпеченням ЗЕД після реструктуризації ряду бізнес-процесів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проаналізувавши основні особливості фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» ми прийшли висновку, що в цілому за досліджуваний період обсяг активів підприємства постійно зростає. У структурі активів підприємства можна спостерігати найбільшу частку оборотних активів, яка упродовж 2014–2018 постійно збільшувалась. Значення показників платоспроможності досліджуваного підприємства мали загальний позитивний тренд. Так, якщо на початок 2015-го року рівень загального покриття поточних зобов'язань оборотними активами (коефіцієнт загальної платоспроможності) становив 0,39 пункти, то на кінець 2018 року даний показник зріс до 0,78 пункти. Однак, упродовж 2017-2018 рр. можна було спостерігати тенденцію до зменшення наведеного показника на 0,05 пункти. Рентабельність реалізації на підприємстві мала тенденцію до зниження лише у 2016-2017 рр. на 3,6% внаслідок того, що у даному періоді підприємство отримало фінансовий збиток. У 2015-2016 рр. відбулося зростання рентабельності реалізації на 6,0%. У 2017-2018 рр. приріст даного показника склав 1,5%.

Проведений аналіз ЗЕД на підприємстві ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» дозволив виявити особливості організації операцій з імпорту, а також подальшої використання імпортованих матеріалів та запчастин для здійснення господарської діяльності. Обсяг імпорту підприємством у 2018 році порівняно з 2014-м роком збільшився на 2454 тис.грн або на 23,9%. Зростання обсягів імпорту у даному періоді відбулося переважно за рахунок збільшення оздоблювальних матеріалів на 1295 тис.грн або на 39,3%. Зростання імпорту відбулося у 2014-2018 рр. переважно за рахунок двох основних регіональних напрямків – Туреччини та США. Імпорт з Туреччини збільшився на 1197 тис.грн або на 41,5 %, імпорт з США зріс на 971 тис.грн або на 39,3%. Досліджуване підприємство намагається використовувати оптимальні моделі

організації ЗЕД на ринку, орієнтуючись переважно на товарні сегменти. Організація ЗЕД за стратегією орієнтації на низькі витрати щодо різних товарних груп має високий результат у формі швидкого зростання обсягу імпорту навіть за посиленої конкурентної боротьби.

Формування фінансового забезпечення підприємства має універсальний, динамічний і інтегрований характер, то універсальність такого механізму полягає у поєднанні концептуальних положень управління, збалансованої системи діагностики діяльності та прогнозування розвитку, управління компетенціями та системою прийому, підготовки, перепідготовки керівного складу і персоналу, налаштованого на інновації, безперервності вдосконалень, розвитку та навчання, що дасть змогу застосувати його в будь-якій фазі життєвого циклу. станом на 31.12.2016 року інтегральний показник ефективності фінансового забезпечення складав 0,43 пункти. У наступному році його значення змінилося до 0,30 пунктів. На останню звітну дату інтегральний показник ефективності фінансового забезпечення становив 2,61 пункти. Зростання інтегрального показника ефективності фінансового забезпечення можна пояснити передусім скороченням рівня позикового фінансування, тобто скороченням частки позикових фінансових ресурсів у фінансуванні оборотних активів підприємства. Вартість власного капіталу підприємства за умови його рентабельності є завжди вищою, порівняно з вартістю позикових ресурсів (на цьому базується золоте правило економіки). Тому на підприємстві зростання фінансування за рахунок власних фінансових ресурсів було позитивним в плані економії на витратах з обслуговування позик.

Для удосконалення фінансового забезпечення ЗЕД підприємства було запропоновано впровадити систему фінансового контролінгу, що дозволить значно підвищити рівень об'єктивності стратегічного фінансового планування, а також залучити резерви та невикористані можливості у формуванні фінансових ресурсів підприємства. Важливість фінансового контролінгу полягає у підвищенні контролю за здійсненням міжнародних економічних операцій, пов'язаних з імпортом різних товарів, необхідних для здійснення

операційної діяльності підприємства. Зокрема, фінансовий контролінг дасть можливість зменшити (оптимізувати в легальних рамках) податкове навантаження при розмитненні товарів в процесі їх імпорту.

За результатами планово-економічних розрахунків було визначено планову потребу підприємства ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» у фінансовому забезпеченні ЗЕД на 2019-2020 рр. На 2019 рік плановий обсяг фінансового забезпечення складе 606136 тис.грн, на 2020 рік – 749303 тис.грн, на 2021 рік – 980355 тис.грн, на 2022 рік – 1302344 тис.грн. У результаті впровадження заходів з удосконалення формування фінансового забезпечення ПрАТ «Міжнародні авіалінії України» буде спостерігатися збільшення обсягу власного капіталу у структурі джерел фінансування ЗЕД.

У 2020-2022 очікується зростання показників ефективності фінансового забезпечення ЗЕД за рахунок збільшення обсягу власного капіталу та скорочення частки позикових фінансових ресурсів в структурі джерел фінансування. Позитивні зрушення стануть можливими за рахунок впровадження заходів з удосконалення управління фінансовим забезпеченням ЗЕД після реструктуризації ряду бізнес-процесів. У 2019 році прогнозується зростання загальної ефективності формування фінансового забезпечення внаслідок зростання рівня фінансування за рахунок власних фінансових ресурсів. З 2020 року, враховуючи заходи з удосконалення фінансового забезпечення ЗЕД, відбудеться прискорене зростання інтегрального показника ефективності. У 2020 році його значення складе 6,01 пункти, у 2021 році – 8,34 пунктів, у 2022 році – 11,57 пункти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баула О.В. Особливості формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства в сучасному глобалізаційному просторі / О.В.Баула, А.В.Сачук // Матеріали за IX-а міжнароднонаучна практична конференція «Настоящиизследования и развитие - 2014». - Том 7. Икономики: София, «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2014. -С.64 -68.
2. Бланк, І. А. Фінансова стратегія підприємства / І. А. Бланк. - Київ: Ельга, Ніка- Центр, 2010. - 720 с.
3. Буняк Н.М. Фінансова стратегія в системі менеджменту підприємства / Н.М.Буняк // Економіка і суспільство, 2017. - №8. – С. 196-200
4. Бучакчийська Ю.А. Теоретичні засади формування фінансових стратегій підприємства / Ю.А. Бучакчийська // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу, 2014. – № 4. – С. 118–121.
5. Гончаренко О.М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації / О.М. Гончаренко/ Вісник соціально-економічних досліджень. - 2015. - Вип. 1. - № 56. - С. 35-40.
6. Горицкая, Н. Г. Фінансова стратегія / Н. Г. Горицька // Фінансовий директор, 2015. - № 11. - с. 74-79.
7. Георгіаді Н.Г. Фактори, які впливають на формування і використання організаційних структур управління підприємствами / Н.Г. Георгіаді, С.В. Князь, Р.Б. Вільгуцька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка», 2014. - №5. – С. 17-25
8. Гудзь О.І. Формування фінансової стратегії підприємства / О.І. Гудзь // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2017. - №1. – С. 107-112
9. Давидова Л.В. Фінансова стратегія як фактор економічного зростання підприємства // Фінанси і кредит, 2014. - № 30. - с. 5-8

10. Дубінський С. В. Сучасні підходи до вдосконалення організаційно-економічного механізму / Дубінський С. В. // Європейський вектор економічного розвитку [Текст]. - 2015. - №9 1 (16). - С. 66-72.
11. Єфімова О. Системний підхід - основа управління діяльністю підприємства [Електронний ресурс] / О. Єфімова // Персонал. - 2015. - № 2. – С. 35-42
12. Зовнішня торгівля України: ХХІ століття: кол. монографія/ А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник [та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – Київ: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2016. – 600с
13. Іванова В.В. Організація зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах / В.В. Іванова, П.П. Стоцька // Бізнес-навігатор, 2015. - №3. – С.
14. Іванюта П.В. Управління ресурсами і витратами: Навч. посіб. / За ред. д.е.н., проф. С.М. Іванюти. - К.: Центр навчальної літератури, 2009. - 320 с.
15. Колеснік Т. С. Особливості формування фінансової стратегії підприємства роздрібної торгівлі на різних стадіях його життєвого циклу / Т.С. Колеснік // Бізнес Інформ. - 2013. - №7. - С. 225-230.
16. Колеснік Т.С. Ключові напрями фінансової стратегії підприємства / Т. С. Колеснік // Інноваційна економіка. - 2013. - №8 (46). - С. 131-134.
17. Колеснік Т.С. Методи комплексної оцінки стратегічної фінансової позиції та фінансового потенціалу підприємств / Т.С. Колеснік // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки : зб. наук. пр. - Полтава : ПУЕТ, 2013. - №1.
18. Колеснік Т.С. Технологія розробки фінансової стратегії підприємства / Т. С. Колеснік // Економічна стратегія і перспективи розвитку торгівлі та послуг: зб. наук. праць. - Харків : ХДУХТ, 2013. -№ 1(17). - С. 195-201.
19. Кісь О.П. Розробка заходів з підвищення конкурентоспроможності продукції на зовнішніх ринках/ О.П. Кісь // Вісник економіки транспорту і промисловості: Зб. наук.-практ. статей. – Харків: УкрДАЗТ, 2014. –№ 8. –С.170-172.

20. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон : [монографія] / [Ю.Г. Козак, Н.В. Притула, О.А. Єрмакова та ін.]. - К. : Центр учбової літератури, 2016. - 240 с.
21. Манаєнко І. М. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств в умовах євроінтеграції / І. М. Манаєнко, І. В. Просяник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 2018. - №3. - С. 11-15.
22. Михайловська І. М. Організаційно-функціональна структура відділу ризик-менеджменту зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві / І. М. Михайловська, О. С. Мантур-Чубата // Вісник Хмельницького національного університету, 2017. - № 3. – С. 161-164
23. Нікітіна О.В. Аспекти фінансової стратегії підприємства як складової його сталого розвитку / О.В. Нікітіна // Вісник ХНЕУ, 2017. -№1. – С. 83-87
24. Остапенко Т. Організаційні структури управління у менеджменті зовнішньоекономічної діяльності підприємства / Т. Остапенко // Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління», 2014. - №23. – С. 253-261
25. Павлюк Т.С. Аналіз проблем управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств машинобудівної галузі України / Т.С. Павлюк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2017. - №11 С, 142-145
26. Петрова А.И. Финансовая стратегия как инструмент управления стоимостью предприятия в современных экономических условиях / А.И. Петрова, А.И. Заруднев// Современные научные исследования и инновации. - 2013. - № 10. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://web.snauka.ru/issues/2013/10/26684>.
27. Пікумат А.В. Механізм організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства / А.В. Пікумат, І.А Чекмасова // Матеріали ІХ Міжнародна науково-практична студентська конференції, 2017. - №4. – С. 182-185

28. Рибаківа, Т. О. Зовнішньоекономічна діяльність як об'єкт фінансового регулювання / Т. О. Рибаківа // Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 2017. – №14. – С. 94–98
29. Стефаненко М.М. Методологічні заходи організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства / М.М. Стефаненко [Електронний ресурс] // Економіка фінанси, право. - 2013. - №8. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Efp/2013_8/1.pdf.
30. Стефанишин О.Б. Формування фінансової стратегії розвитку підприємств / О.Б. Стефанишин // Науковий вісник Херсонського державного університету, 2015. - №13. – С. 85-89
31. Топольницька Т.Б. Теоретичні засади організаційно-економічного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємства / Т.Б. Топольницька // Інноваційна економіка, 2014. - №2. – С. 84-88
32. Ткачук І.Г. Формування фінансової стратегії в системі управління підприємством / І.Г. Ткачук // Вісник ЖДТУ, 2017. - №2. – С. 54-58
33. Тридід О.М. Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства / О.М.Тридід. –Харків: ХНЕУ, 2008. –363 с.
34. Федонін О. С. Управління персоналом на підприємствах: формування та оцінка: Навч. посібник / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексюк.- К.: КНЕУ, 2013.- 316 с.
35. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами : монографія / А. Г. Семенов, О. О. Єропутова, Т В. Перекрест та ін. - Запоріжжя : КПУ. - 2008. - 188 с.
36. Фролова С.М. Сутність фінансового забезпечення та його місце у зовнішньоекономічній діяльності підприємств [Текст] / С. М. Фролова, О. І. Чоботар // Економіка та держава. – Київ, 2014. – № 9. – С. 6-9.
37. Щербань О. Д. Механізм формування фінансового забезпечення ЗЕД підприємства / О. Д. Щербань, Л. В. Височіна // Вісник НТУ «ХП», 2014. - № 23. – С. 64-68

38.Яценко М.С. Альтернативні форми фінансування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання / М.С. Яценко, Ю.С. Максименко // Глобальні та національні проблеми економіки, 2018. - №22. – С. 131-138